

**UNIVERZA V LJUBLJANI
FAKULTETA ZA UPRAVO**

Diplomsko delo

**ČRPANJE KOHEZIJSKIH SREDSTEV EU V
SLOVENIJI:
PRIMER SAVINJSKE REGIJE**

Valerija Mikuš

Ljubljana, september 2011

**UNIVERZA V LJUBLJANI
FAKULTETA ZA UPRAVO**

DIPLOMSKO DELO

**ČRPANJE KOHEZIJSKIH SREDSTEV EU V SLOVENIJI:
PRIMER SAVINJSKE REGIJE**

Kandidatka: Valerija Mikuš
Vpisna številka: 04028722
Študijski program: Visokošolski strokovni študijski program Uprava I. stopnja
Mentor: doc. dr. Aleksander Aristovnik

Ljubljana, september 2011

IZJAVA O AVTORSTVU DIPLOMSKEGA DELA

Podpisana Valerija Mikuš, študentka visokošolskega strokovnega študijskega programa Uprava I. stopnja, z vpisno številko 04028722, sem avtorica diplomskega dela z naslovom: Črpanje kohezijskih sredstev EU V Sloveniji: primer Savinjske regije.

S svojim podpisom zagotavljam, da:

- je predloženo delo izključno rezultat mojega lastnega raziskovalnega dela,
- sem poskrbela, da so dela in mnenja drugih avtorjev oz. avtoric, ki jih uporabljam v predloženem delu, navedena oz. citirana v skladu s fakultetnimi navodili,
- sem poskrbela, da so vsa dela in mnenja drugih avtorjev oz. avtoric navedena v seznamu virov, ki je sestavni element predloženega dela in je zapisan v skladu s fakultetnimi navodili,
- sem pridobila vsa dovoljenja za uporabo avtorskih del, ki so v celoti prenesena v predloženo delo in sem to tudi jasno zapisala v predloženem delu,
- se zavedam, da je plagiatorstvo – predstavljanje tujih del, bodisi v obliki citata bodisi v obliki skoraj dobeseidnega parafraziranja bodisi v grafični obliki, s katerim so tuje misli oz. ideje predstavljene kot moje lastne – kaznivo po zakonu (Zakon o avtorstvu in sorodnih pravicah, Ur. list RS, št. 21/95), kršitev pa se sankcionira tudi z ukrepi po pravilih Univerze v Ljubljani in Fakultete za upravo,
- se zavedam posledic, ki jih dokazano plagiatorstvo lahko predstavlja za predloženo delo in za moj status na Fakulteti za upravo,
- je elektronska oblika identična s tiskano obliko diplomskega dela ter soglašam z objavo dela v zbirki »Dela FU«.

Diplomsko delo je lektorirala Leonida Rožanski.

Ljubljana, 5. 9. 2011

Podpis avtorice:

POVZETEK

Kohezijska politika Evropske unije (EU) temelji na finančni solidarnosti med državami, njen osnovni cilj in namen je zmanjševanje gospodarskih in socialnih neenakosti med različnimi regijami v Uniji. Za izvajanje kohezijske politike in doseganje ciljev ekonomske in socialne kohezije je EU vzpostavila finančne instrumente: Strukturni skladi (trije), Kohezijski sklad (KS), Evropska investicijska banka (EIB) in drugi finančni instrumenti. Slovenija je z vstopom v EU dobila pravico do črpanja kohezijskih sredstev EU. Sredstva strukturnih skladov EU pomenijo za Slovenijo priložnost za razvojni preboj in prispevajo k izpolnjevanju ciljev Strategije razvoja Slovenije, torej preseči povprečno raven ekonomske razvitosti EU in povečati zaposlenost skladno s cilji Lizbonske strategije. Z vizijo udejanjanja regionalizma, Slovenija uresničuje zastavljene strateške cilje in oblikuje regionalno politiko. Savinjska regija leži na vzhodu Slovenije, je tretja po velikosti in vključuje 31 občin, ki so, kot subjekt spodbujanja skladnega regionalnega razvoja, v letu 2010 ustanovile Razvojno agencijo Savinjske regije (RASR), d.o.o. Regija si je že v Regionalnem razvojnem programu (RRP) 2001–2006, kot tudi v RRP 2007–2013, kot prioritetni cilj zastavila oblikovanje ekonomsko uspešne ter ljudem in okolju prijazne Savinjske regije v bodoči »Evropi regij«. RRP Savinjska regija izvaja z izvedbenimi načrti. Ti vsebujejo projekte, ki izpolnjujejo pogoje za prijavo na javne razpise Službe Vlade Republike Slovenije za lokalno samoupravo in regionalni razvoj (SVLR) v okviru Operativnega programa (OP) krepitev regionalnih razvojnih potencialov in so sofinancirani iz Evropskega sklada za regionalni razvoj (ESRR). Za Savinjsko regijo je bilo za obdobje 2007–2013 odobrenih dobrih 83 mio € sredstev iz ESRR. Regija je v prvih štirih javnih razpisih uspešno izvedla 64 projektov v vrednosti dobrih 44 mio €, v peti javni razpis pa je vključenih 37 projektov v vrednosti sofinanciranja dobrih 25 mio €. Savinjski regiji tako ostaja, vključno z ostankom neporabljene kvote, dobrih 13 mio € (15 % regijske kvote obdobja 2007–2013).

Ključne besede: Kohezijska politika, Evropska unija, strukturni skladi, regionalni razvoj, Savinjska regija.

SUMMARY

SPENDING EU COHESION FUNDS IN SLOVENIA: THE CASE OF SAVINJSKA REGION

The cohesion policy of the European Union is based on the financial solidarity between countries; its basic goal and purpose is to reduce economic and social inequality between different regions in the Union. To carry out the cohesion policy and to achieve goals of the economic and social cohesion, the EU has established financial instruments: Structural funds (three), the Cohesion fund, European Investment Bank (EIB) and other financial instruments. When entering the EU Slovenia gained the right to spend the EU cohesion funds. The resources from the European structural funds are the opportunity for a Slovenian breakthrough in development and can contribute to reach the goals of Slovenia's Development Strategy, which is to exceed the average level of the economic development of the EU and increase employment according to the goals of the Lisbon Strategy. With the vision of carrying out regionalism Slovenia realizes the strategic goals and forms the regional policy. The Savinjska region lies in the east of Slovenia; it is the third biggest region and includes 31 municipalities, which formed RASR d.o.o. (Regional Development Agency of Savinjska) in 2010 as a subject for stimulating a congruent regional development. The region set in the Regional development programme 2001–2006, as well as in the Regional development programme 2007–2013, as its priority goal a formation of an economically successful and a pleasant Savinjska region in the future "Europe of regions". The Savinjska region carries out Regional development programmes with Accomplishment plans. These contain projects, which fulfil the terms of applying for the public tenders SVLR within the Operative programme of strengthening regional developmental potentials, and are co-financed from the European Regional Development Fund (ERDF). The Savinjska region was approved more than € 83 million for the period 2007–2013 from the ERDF. The region successfully carried out 64 projects worth more than € 44 million; in the fifth public tender 37 projects are included worth more than € 25 million. The Savinjska region still has more than € 13 million of unused quota (15 % of the regional quota for the period 2007–2013).

Key words: Cohesion policy, the European Union, structural funds, regional development, the Savinjska region.

KAZALO VSEBINE

IZJAVA O AVTORSTVU DIPLOMSKEGA DELA	ii
POVZETEK.....	iii
SUMMARY	iv
KAZALO VSEBINE.....	v
KAZALO PONAŽORITEV	viii
KAZALO TABEL	viii
SEZNAM UPORABLJENIH KRATIC	ix
1 UVOD.....	1
2 KOHEZIJSKA POLITIKA EU IN NJEN POMEN ZA SLOVENIJO.....	3
2.1 KOHEZIJSKA POLITIKA EU	3
2.1.1 INSTRUMENTI KOHEZIJSKE POLITIKE EU.....	4
2.1.1.1 Strukturni skladi.....	5
2.1.1.2 Kohezijski sklad (KS)	8
2.1.1.3 Evropska investicijska banka (EIB)	9
2.2 KOHEZIJSKA POLITIKA EU V SLOVENIJI	9
2.2.1 KOHEZIJSKA POLITIKA V SLOVENIJI PRED VSTOPOM V EU	9
2.2.2 KOHEZIJSKA POLITIKA V SLOVENIJI OB VSTOPU V EU	11
2.2.2.1 Predpristopna finančna pomoč	11
2.2.3 POMOČ SLOVENIJI PO VSTOPU V EU	12
2.2.3.1 Finančna perspektiva 2004–2006.....	12
2.2.3.2 Finančna perspektiva 2007–2013.....	13
2.2.4 UČINKI KOHEZIJSKE POLITIKE NA REGIONALNE RAZLIKE V SLOVENIJI ...	16
2.2.5 AKTUALNE SPREMEMBE KOHEZIJSKE POLITIKE V SLOVENIJI	17
3 REGIONALNA POLITIKA IN POLITIKA LOKALNE SAMOUPRAVE V SLOVENIJI	18
3.1 LOKALNA SAMOUPRAVA V SLOVENIJI.....	18
3.2 RAZVOJ REGIJ V SLOVENIJI	18

3.2.1 NOTRANJE RAZVOJNE RAZLIKE V SLOVENIJI	18
3.2.2 UPRAVNO TERITORIALNA ČLENITEV SLOVENIJE	20
3.3 UVEDBA POKRAJIN V SLOVENIJI	21
3.3.1 POKRAJINE IN STRUKTURNI SKLADI EU	23
3.4 REGIONALNA POLITIKA SLOVENIJE.....	23
3.4.1 AKTUALNE SPREMEMBE PRAVNIH AKTOV NA PODROČJU REGIONALNE POLITIKE	25
4 SAVINJSKA REGIJA IN NJEN REGIONALNI RAZVOJ.....	27
4.1 PREDSTAVITEV REGIJE.....	27
4.1.1 OPIS.....	27
4.1.2 PREBIVALSTVO	27
4.1.3 ORIS SAVINJSKE RAZVOJNE REGIJE	28
4.1.4 ORGANIZIRANOST REGIJE	29
4.2 USTVARJALNOST IN EKONOMSKA STRUKTURA REGIJE.....	30
4.2.1 USTVARJALNOST REGIJE	30
4.2.2 EKONOMSKA STRUKTURA IN MOČ REGIJE V LETU 2009	31
4.3 REGIONALNI RAZVOJ SAVINJSKE REGIJE.....	32
4.3.2 RRP SAVINJSKE REGIJE 2001–2006.....	33
4.3.3 RRP SAVINJSKE REGIJE 2007–2013.....	34
5 VLOGA KOHEZIJSKIH SREDSTEV EU V SAVINJSKI REGIJI IN POGLED V PRIHODNOST	36
5.1 ANALIZA IZVEDBENIH NAČRTOV RRP SAVINJSKE REGIJE V OBDOBJU 2007–2013	36
5.1.1 IZVEDBENI NAČRT REGIONALNEGA RAZVOJNEGA PROGRAMA SAVINJSKE REGIJE ZA OBDOBJE 2007–2009.....	37
5.1.2 IZVEDBENI NAČRT REGIONALNEGA RAZVOJNEGA PROGRAMA SAVINJSKE REGIJE ZA OBDOBJE 2008–2010.....	38
5.1.3 IZVEDBENI NAČRT REGIONALNEGA RAZVOJNEGA PROGRAMA SAVINJSKE REGIJE ZA OBDOBJE 2010–2012.....	39
5.2 ANALIZA JAVNIH RAZPISOV V OKVIRU OP KREPITVE REGIONALNIH RAZVOJNIH POTENCIALOV ZA OBDOBJE 2007–2013 NA PODLAGI ANKETNEGA VPRAŠALNIKA	43
5.3 PRIMERI DOBRIH PRAKS	47
5.4 POTRDITEV HIPOTEZ	49

6 ZAKLJUČEK.....	50
LITERATURA IN VIRI.....	52
PRILOGE	55
PRILOGA 1: Anketni vprašalnik.....	55
PRILOGA 2: Seznam izvajanih projektov v Savinjski regiji sofinanciranih v prvih štirih javnih razpisih	56
PRILOGA 3: Seznam izvajanih projektov v Savinjski regiji sofinanciranih v petem javnem razpisu.....	61

KAZALO PONAZORITEV

KAZALO TABEL

Tabela 1: Seznam operativnih programov (OP), skladov in sredstev	14
Tabela 2: Indeks razvojne ogroženosti	19
Tabela 3: Podatki o občinah Savinjske statistične regije.....	27
Tabela 4: Oris Savinjske razvojne regije	28
Tabela 5: Indeks ustvarjalnosti.....	30
Tabela 6: Načrtovani projekti Savinjske regije v Izvedbenem načrtu 2007–2009	38
Tabela 7: Načrtovani projekti Savinjske regije v Izvedbenem načrtu 2008–2010	39
Tabela 8: Regijska kvota za obdobje 2010–2013, ki je osnova za pripravo liste prioriternih projektov iz Izvedbenih načrtov RRP.....	42
Tabela 9: Načrtovani projekti Savinjske regije v Izvedbenem načrtu 2010–2012	42
Tabela 10: Podatki prvih štirih javnih razpisov za prednostno usmeritev »Regionalni razvojni programi«	44
Tabela 11: Razdelitev sredstev sofinanciranja prvih štirih javnih razpisov po vsebinskih področjih.....	44
Tabela 12: Razdelitev sredstev sofinanciranja petega javnega razpisa po vsebinskih področjih.....	45

SEZNAM UPORABLJENIH KRATIC

BDP	Bruto domači proizvod
DRP	Državni razvojni program
EGS	Evropska gospodarska skupnost
EIB	Evropska investicijska banka
EKUJS	Evropski kmetijski usmerjevalni in jamstveni sklad
EPD	Enotni programski dokument
ESKRP	Strukturni sklad za področje kmetijstva in razvoja podeželja
ESS	Evropski socialni sklad
ESR	Evropski sklad za ribištvo
ESRR	Evropski sklad za regionalni razvoj
EU	Evropska unija
FIUR	Finančni instrument za usmerjanje ribištva
KS	Kohezijski sklad
NSRO	Nacionalni strateški referenčni okvir
OP	Operativni program
OP ROPI	Operativni program Razvoja okoljske in prometne infrastrukture
OP RR	Operativni program krepitve regionalnih razvojnih programov
RASR	Razvojna agencija Savinjske regije
RRA	Regionalna razvojna agencija
RRP	Regionalni razvojni program
RS	Republika Slovenija
SRRS	Strategija regionalnega razvoja Slovenije
SVLR	Služba vlade RS za lokalno samoupravo in regionalni razvoj
ZSRR	Zakon o spodbujanju skladnega regionalnega razvoja

1 UVOD

EU si prizadeva za uravnotežen in trajnostni gospodarski razvoj Evrope, ki temelji na vzpostavitvi enotnega trga med državami članicami. Cilj EU je, da celotna Evropa postane enakomerno razvita in tako nastopa navzven kot konkurenčna sila na svetovnem trgu. Vsaka organizacija je namreč močna toliko, kot je močan njen najšibkejši člen, zato se mora del bruto nacionalnega prihodka prelivati iz bolj v manj razvita območja oziroma iz bolj v manj razvite regije.

Politični voditelji devetih držav članic Evropske gospodarske skupnosti (EGS) so se že leta 1974 dogovorili o ustanovitvi ESRR. Regionalizacija EU pomeni razdelitev Evrope na manjše skupnosti, to je razdelitev na regije. Zaradi tega so v EU opravili študije o razvitosti posameznih delov Evrope, določili so njihove primerjalne prednosti in pomanjkljivosti, kakšno pomoč potrebujejo, da bi lahko izkoristili svoje potenciale. Tistim, ki glede na povprečno razvitost zelo zaostajajo zaradi krepitve ekonomske in socialne kohezije, EU namenja finančno pomoč, da se bodo čim hitreje razvijale in enakovredno sodelovale pri izvajanju skupnih politik.

Črpanje evropskih sredstev predstavlja za Slovenijo pomemben vir javnih sredstev za izvajanje razvojno naravnanih strukturnih reform s pomočjo petih (2004–2006) oziroma treh (2007–2013) evropskih skladov. V obdobju 2004–2006 je bila Slovenija med uspešnejšimi državami članicami. V skladu s svojo dolgoročno strategijo in cilji je sredstva iz strukturnih skladov in sredstva lastnega sofinanciranja usmerila predvsem v povečanje konkurenčne sposobnosti in gospodarsko krepitev njenih regij, ustvarjanje novih delovnih mest in podpiranje uravnoteženega razvoja vseh slovenskih regij. Za to obdobje je pripravila Enotni programski dokument (EPD), katerega skupna vrednost, ki je vključevala tudi nacionalna javna sredstva, je znašala dobrih 334,5 mio €. Rezultat pristopnih pogajanj na področju kohezijske politike Slovenije z EU za omenjeno obdobje pa je znašal 458 mio € nepovratnih sredstev pomoči iz Strukturnih skladov in KS.

V obdobju 2007–2013 Slovenija izvaja kohezijsko politiko na dveh ravneh. Na prvi ravni je sprejela Nacionalni strateški referenčni okvir (NSRO), ki opredeljuje generalno strategijo Republike Slovenije (RS) za doseganje hitrejše konvergence. Na drugi ravni, na osnovi NSRO, pa pripravlja Operativne programe (OP), ki imajo v omenjenem obdobju enako funkcijo kot so jih imeli EPD za obdobje 2004–2006. V finančni perspektivi 2007–2013 si je Slovenija izpogajala 4,2 milijarde € sredstev, ki predstavljajo dokončno enakovredno vključitev Slovenije v kohezijsko politiko EU, saj ima sedaj primerljivo intenzivnost pomoči na prebivalca kot ostale države članice.

V diplomskem delu smo se, po pregledu vloge kohezijske politike EU in kohezijske politike v Sloveniji, osredotočili na vlogo kohezijskih sredstev EU v Savinjski regiji.

Cilj diplomskega dela je preveriti hipotezi:

1. Razvoj Savinjske regije se pospešuje z uporabo kohezijskih sredstev EU.

2. Peti javni razpis je občine prisilil, da projekte sofinanciranja usmerijo na druga vsebinska področja (ne le prometno in komunalno).

Preučili smo Izvedbena načrta Savinjske regije za obdobji »2007–2009« in »2008–2010« z namenom ugotoviti, katere projekte so občine Savinjske regije vključile v prve štiri javne razpise SVLR. Na podlagi analize Izvedbenega načrta Savinjske regije za obdobje 2010–2012 smo želeli ugotoviti, katere projekte so občine uspešno prijavile na peti javni razpis. V tem delu smo uporabili analizo formalnih dokumentov – primarnih virov, na podlagi katerih smo ocenili skupno oceno namenjene kvote za Savinjsko regijo in ugotovili, v katera vsebinska področja so bili usmerjeni projekti prvih štirih in kasneje petega javnega razpisa.

V drugem – empiričnem delu, smo na podlagi anketnega vprašalnika – Anketiranje občin v Savinjski statistični regiji (31) in podatkov, ki smo jih dobili z intervjujem z vodjo projektov na RASR d.o.o., ugotovili, kako uspešne so bile občine pri črpanju sredstev iz ESRR in, v katera vsebinska področja je bilo usmerjenih največ projektov. Savinjska regija je v začetku leta 2010 postala edini primer v Sloveniji, ki je svojemu subjektu spodbujanja regionalnega razvoja, Regionalni razvojni agenciji (RRA) Celje, s pomočjo Sveta regije, odvzela status, ki ga podeljuje SVLR, in sicer zaradi nesoglasja z metodologijo izbora projektov. Zato se nam je zdelo pomembno, da preverimo očitke, ali je Savinjska regija v prvih štirih javnih razpisih razvoj regije videla res samo skozi prometno in komunalno infrastrukturo in ugotovimo, katera vsebinska področja je prijavila na peti javni razpis.

Diplomsko delo poleg uvodnega dela in zaključka, vsebuje še štiri poglavja. V drugem poglavju so predstavljeni instrumenti kohezijske politike EU, pomen kohezijske politike za Slovenijo v obdobju pred vstopom v EU ter v obdobju po vstopu v EU. Tretje poglavje govori o lokalni samoupravi v Sloveniji, razvoju regij, uvedbi pokrajin in regionalni politiki. V četrtem poglavju je predstavljena Savinjska regija, njen regionalni razvoj in organiziranost regije. V petem poglavju smo z analizo formalnih dokumentov – primarnih virov – Izvedbeni načrti RRP Savinjske regije 2007–2013 ugotovili skupno vrednost namenjene kvote sredstev EU za Savinjsko regijo. Na podlagi anketnega vprašalnika – Anketiranje občin Savinjske regije ter podatkov, pridobljenih z intervjujem z vodjo projektov na RASR d.o.o., smo na koncu z analizo statistik – analizo finančnih kazalnikov, ugotovili, koliko sredstev EU so občine Savinjske regije dejansko pridobile in v katera vsebinska področja so jih usmerile.

2 KOHEZIJSKA POLITIKA EU IN NJEN POMEN ZA SLOVENIJO

2.1 KOHEZIJSKA POLITIKA EU

Kohezijska politika je skupek razvojnih aktivnosti, programov in ukrepov države, lokalnih skupnosti in drugih nosilcev organiziranih interesov na regionalni ravni, koordiniranih in sofinanciranih s strani EU in namenjenih doseganju razvojnih ciljev ob upoštevanju skladnega regionalnega razvoja. Temeljni cilj kohezijske politike je zmanjševanje gospodarskih in socialnih razlik med posameznimi regijami v Skupnosti, kar je zapisano v 158. členu dopolnjene pogodbe o Evropski skupnosti (Mrak in dr., 2004, str. 29).

»Strukturna politika EU temelji na načelu solidarnosti, kar pomeni, da bolj razvite regije oziroma države financirajo razvoj manj razvitih – to se mora ohraniti, če se želimo v EU izogniti prepadu med bolj in manj razvitimi državami. Solidarnostna pomoč ima pozitivne posledice za »obe strani«. Po eni strani pomeni gospodarsko rast v državah prejemnicah, po drugi strani pa večanje trga za bolj razvite države« (Charlemagne v Bučar in dr., 2007, str. 18).

Prvi začetki kohezijske politike segajo že v leto 1957, ko je bila s podpisom Rimske pogodbe ustanovljena EGS. Čeprav takrat o ekonomski in socialni koheziji še ni bilo govora, so države članice EGS že zapisale, da je eden izmed ciljev tudi »zmanjšanje razlik v stopnji razvitosti različnih regij ter odpravljanje zaostalosti v regijah z manj ugodnimi možnostmi za razvoj, vključno s kmetijskimi območji« (člen 103a Pogodbe o EGS). S kasnejšimi vključitvami relativno revnejših članic in hkrati z večjo heterogenostjo znotraj skupnosti, je rasel tudi njihov vpliv in s tem ideja o skupni kohezijski politiki (Pečar, 2002, str. 20).

To so bili prvi koraki na poti k zagotavljanju skladnejšega regionalnega razvoja in zmanjševanju regionalnih razlik znotraj EU. Učinkovita regionalna politika je predpogoj za uspešno delovanje načrtovanega skupnega notranjega trga in monetarne unije, zato je bilo v vsakem proračunskem obdobju EU, skupaj z novimi skladi in programi, za to namenjenih več sredstev. S pogodbo v Maastrichtu (podpisana leta 1992) je bila tudi kohezijska politika vključena v Pogodbo o EU. Danes je kohezijska politika ena prioritarnih politik EU, ki temelji na solidarnosti držav članic. Cilji so bili doseženi z uveljavitvijo prostega pretoka ljudi, blaga, storitev in kapitala. Enotni trg je bil vzpostavljen leta 1993, leta 2002 pa uveden evro.

Za doseganje ciljev ekonomske in socialne kohezije je EU vzpostavila finančne instrumente: Strukturne sklade in KS. S podpisom Amsterdamske pogodbe, ki je stopila v veljavo leta 1999, je kohezijska politika še pridobila na pomenu, kar se odraža tudi na višini finančnih sredstev. Leta 1999 so države članice namenile EU nova sredstva za poglobljeno in razširjeno delovanje v času med letoma 2000 in 2006. Skupaj s to novo

finančno perspektivo, imenovano Agenda 2000, so bile sprejete še številne reforme temeljnih politik EU. Glavno vodilo reform na področju regionalne politike je tako še naprej ostalo osredotočenje na pomoč regijam z razvojnimi zaostanki. Le-te imajo največkrat težave z infrastrukturo, ustvarjanjem gospodarske aktivnosti in zagotavljanjem poklicnega izpopolnjevanja. Izvrševanje regionalne politike je bilo poenostavljeno z zmanjševanjem števila ukrepov za pomoč, sprejete so bile nekatere spremembe Strukturnih skladov in prilagojeno delovanje KS. Reforma je stremela k izboljšanju učinkovitosti vodenja in upravljanja s posameznimi skladi ter razjasnitvi dela odgovornosti, ki so jo prevzele posamezne stranke. Tako so bile večje spremembe uvedene tudi na področju upravljanja s sredstvi EU. Sredstva kohezijske politike naj bi v obdobju 2000–2006 ostala na relativno enaki ravni kot leta 1999, vendar so po novem v ta znesek vključena tudi sredstva za predpristopno pomoč in strukturne ukrepe, uporabljene v prvi fazi nove širitve EU. Pristopnice bodo tako do vstopa v EU prejemale predpristopno pomoč za izboljšanje varstva okolja in njihovih transportnih sistemov, takoj po vstopu v EU pa jim bo na voljo nadaljnja pomoč iz Strukturnih skladov in KS (Mrak in dr., 2004, str. 31–32).

Izjemnega pomena za države članice, kakor tudi za posamezne regije, je bilo spoznanje, da je v njihovem interesu, da vzamejo lastno prihodnost v svoje roke in zato same upravljajo sredstva, ki jih dobijo s strani EU. Rezultat tega je decentraliziran sistem upravljanja s strukturnimi sredstvi, v katerem države članice in regije same nosijo glavno odgovornost za upravljanje in nadzor nad porabo sredstev, Komisija pa preverja, ali imajo države članice oziroma regije vzpostavljene primerne in učinkovite revizijske sisteme za zagotavljanje pravilne uporabe sredstev v skladu s sprejetimi pravili (Mrak in dr., 2004, str. 32).

2.1.1 INSTRUMENTI KOHEZIJSKE POLITIKE EU

Kohezijska politika EU temelji na finančni solidarnosti med državami, njen osnovni cilj pa je zmanjševanje gospodarskih in socialnih neenakosti med različnimi regijami v Skupnosti. Izvajanje te politike omogoča prenos sredstev v višini približno 35 odstotkov proračuna EU, pretežno s strani bogatih držav članic v najmanj razvite regije. Tak pristop ne pomaga le državam prejemnicam, ampak tudi tistim, ki so neto plačnice v proračunu, kajti njihova podjetja pridobijo večje investicijske možnosti, še zlasti v regijah, kjer se nekatere vrste gospodarskih dejavnosti še niso razvile. Regionalna politika tako omogoča vsem regijam, da pripomorejo k skupni konkurenčnosti EU in prispevajo k trajnostnemu razvoju. Za izvajanje kohezijske politike in doseganje njenih ciljev skrbijo finančni instrumenti (Mrak in dr., 2004, str. 34):

1. Strukturni skladi – štiri skladi, preko katerih se financirajo programi socialno-ekonomskega razvoja v državah članicah. Strukturni skladi so regionalno usmerjeni.
2. Kohezijski sklad (KS) – poseben sklad, ki skrbi za financiranje projektov, ki so namenjeni izboljšanju okolja ter razvoju prometne infrastrukture v državah članicah, katerih bruto nacionalni proizvod (BDP) na prebivalca je manjši od 90 % povprečja v EU. KS daje prednost nacionalnim in nadnacionalnim projektom.

3. Evropska investicijska banka (EIB) – finančna institucija, ki s kreditiranjem spodbuja ekonomsko in socialno kohezijo in trajnostni razvoj.
4. Drugi finančni instrumenti – predvsem Evropski investicijski sklad in EURATOM, ki spodbujata ekonomsko in socialno kohezijo preko posojil in jamstev.

Strukturni skladi in KS delujejo po načelu solidarnosti in manj razvitim regijam oziroma državam nudijo nepovratna sredstva. EIB in ostali finančni instrumenti pa regijam in državam nudijo pomoč zlasti v obliki ugodnih posojil (Mrak in dr., 2004, str. 35).

2.1.1.1 Strukturni skladi

Strukturni skladi predstavljajo osrednji finančni instrument strukturne politike EU, s katero le-ta prispeva k zmanjševanju gospodarskih in socialnih razlik med regijami znotraj enotnega evropskega trga in spodbuja njihov uravnotežen in trajnostni razvoj. Sredstva Strukturnih skladov so namenjena za finančno podporo v javnem in zasebnem sektorju, za katere se oceni, da bodo največ prispevali k ciljem strukturne politike. Za končne prejemnike sredstev (podjetja, javni zavodi, idr.) predstavljajo strukturna sredstva pomemben vir financiranja, ki dopolnjuje nacionalne vire (Bučar in dr., 2007, str. 19).

Strukturni skladi usmerjajo svoja sredstva v regije pretežno glede na tako imenovane prednostne Cilje, ki predstavljajo smernice, postavljene s strani EU in predstavljajo prioritete v regionalni politiki ter služijo kot temelj za delitev sredstev Strukturnih skladov (Mrak in dr., 2004, str. 38).

Kohezijska politika Evropske unije je imela v obdobju finančne perspektive 2000– 2006 tri temeljne cilje, ki pomenijo okvir za vse aktivnosti v okviru Strukturnih skladov (Bučar in dr., 2007, str. 19):

- Cilj 1: spodbujanje razvoja in strukturno prilagajanje regij, ki zaostajajo v razvoju. K uresničevanju tega cilja prispevajo vsi Strukturni skladi, namenjenih je 69,7 % vseh strukturnih sredstev.
- Cilj 2: podpiranje gospodarske in socialne preobrazbe območij s strukturnimi težavami. Za cilj je namenjenih 11,5 % vseh strukturnih sredstev.
- Cilj 3: podpiranje prilagajanja in posodabljanja politik in sistemov izobraževanja, usposabljanja in zaposlovanja. Za ta cilj je namenjenih 11,5 % vseh strukturnih sredstev.

Delovanje Strukturnih skladov temelji na šestih osnovnih načelih (Mrak in dr., 2004, str. 61–63):

- *načelo koncentracije* (Strukturne operacije EU se osredotočajo predvsem na tiste regije, ki ta sredstva najbolj potrebujejo. To so zapostavljene in odročne regije, regije z razvojnimi zaostanki in regije, v katerih se odvijajo velike strukturne spremembe.);
- *načelo dodatnosti* (Sredstva iz Strukturnih skladov dopolnjujejo lastna finančna sredstva držav članic na področju povečanja gospodarske in socialne kohezije, ne

morejo pa delovati kot njihovo nadomestilo. Predstavljajo le dodatek nacionalnim sredstvom in omogočajo državam, da premagajo omejitve, ki jim jih postavlja njihova lastna finančna sposobnost.);

- *načelo programiranja* (Sredstva Strukturnih skladov se dodeljujejo na podlagi razvojnih programov, njihovo usmerjanje je načrtovano in programirano.);
- *načelo partnerstva* (Pomeni najvišjo možno obliko sodelovanja med Komisijo, Vladami držav članic ter lokalnimi in regionalnimi oblastmi.);
- *načelo učinkovitosti* (Za izvrševanje, nadzor in učinkovitost strukturnih operacij so v prvi vrsti odgovorne države članice.) ter
- *načelo subsidiarnosti* (Organizacija Skladov je administrativno določena z regionalno, nacionalno in evropsko prioriteto, pri čemer je vloga Komisije omejena na tisto poslovanje, kjer je potrebno skupno odločanje.)

Evropski sklad za regionalni razvoj (ESRR) - (European Regional Development Fund – ERDF)

ESRR je bil ustanovljen leta 1975 kot odziv na neenakost življenjskega standarda med posameznimi regijami znotraj EGS. (Mulec, 2008, str. 29) in predstavlja del sistema štirih Strukturnih skladov Evropske unije, ki ga sestavljajo še Evropski socialni sklad (ESS), Evropski kmetijski in jamstveni sklad (EKUJS) – usmerjevalni oddelek in Finančni instrument za usmerjanje ribištva (FIUR). Vlogo ESRR v okviru ureditve strukturnih skladov v obdobju 2000–2006 določa Uredba 1783/1999 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 12. julija 1999, njegovo izvajanje pa sledi skupnim osnovnim pravilom, ki so zajeta v paketu uredb na čelu z Uredbo Sveta Evropske unije 1260/1999 z dne 21. junija 1999 (Bučar in dr., 2007, str. 21).

Naloge ESRR, obseg njegove pomoči glede na cilje (konvergenca, regionalna konkurenčnost in zaposlovanje, evropsko teritorialno sodelovanje) ter pravila glede upravičenosti do pomoči, določata Uredba ES 1080/2006 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 5. julija 2006 in Uredba ES 1083/2006 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 11. julija 2006. ESRR zagotavlja sredstva za krepitev gospodarske, socialne in ozemeljske kohezije z zmanjševanjem razlik med regijami in podporo strukturnemu razvoju ter prilagajanjem regionalnih gospodarstev, vključno s ponovnim razvijanjem nazadujočih industrijskih regij. Pri načrtovanju projektov in izvajanju le-teh je v ospredju načelo partnerstva, razvojne pobude pa morajo biti rezultat nacionalnih, regionalnih in lokalnih potreb.

Glavni cilj sklada je dvig produktivnosti in konkurenčnosti gospodarstva in usmerjanje naložb v proizvodnjo, infrastrukturo, lokalne razvojne projekte ter razvoj malega gospodarstva v manj razvitih regijah. ESRR dobi daleč največ sredstev, skoraj polovico vseh namenjenih Strukturnim skladom (Mrak in dr., 2004, str. 38–39).

»Regionalna politika je usmerjena na konvergenco zaostalih regij, kamor spadajo regije, ki dosegajo zgolj 75 % BDP na ravni EU in regije z gostoto prebivalstva, manjšo od osmih

prebivalcev na kvadratni kilometer. Prek pomena ESRR, ki mu je finančna perspektiva za obdobje med letoma 2000 in 2006 (Agenda 2000) namenila kar 70 % vseh sredstev Strukturnih skladov, pomeni regionalna politika osrednjo kohezijsko politiko na ravni EU« (Bučar in dr., 2007, str. 13).

Evropski socialni sklad – ESS (ESF – European Social Fund)

ESS je bil ustanovljen kot prvi izmed današnjih strukturnih skladov (leta 1958) na podlagi 123. člena Rimske pogodbe, z nalogo izboljšanja zaposlitvenih možnosti s pospeševanjem zaposlovanja in povečevanjem prostorske in delovne mobilnosti zaposlenih (Wostner, 2005, str. 43).

Eden od ciljev EU je ekonomska in socialna kohezija (158. člen Pogodbe o EU). ESS pa naj bi k uresničevanju tega cilja prispeval s podporo politikam, katerih namen je preprečevati brezposelnost, spodbujati aktivno iskanje zaposlitve brezposelnih ter vključevanje odrinjenih družbenih skupin na trg dela. Doseganje slednjega bi bilo mogoče s financiranjem programov in aktivnosti, namenjenih izobraževanju in usposabljanju delavcev, kot tudi pripravi delavcev in delodajalcev na nove razvojne izzive (Mulec, 2008, str. 35). »Na ta način se prepreči, da bi ljudje izgubili stik s trgom dela, ustvarjajo se nova in boljša delovna mesta, izboljšajo se možnosti posameznika, hkrati pa se ohranja konkurenčnost evropskega gospodarstva« (Mrak in dr., 2004, str. 39).

Področja na katerih lahko deluje ESS so podrobno opredeljena v 3. členu Uredbe ESF 1784/1999 (Wostner, 2005, str. 44).

ESS ima cilj izboljšati možnosti zaposlovanja v EU, ki naj bi se izpeljal skozi (Uredba ES št. 1784/1999, čl. 3): Vseživljenjsko učenje, ustanavljanje in širitev inovativnih delovnih organizacij, izboljšanje dostopa do zaposlitve in udeležbe na trgu dela, krepitev socialne vključenosti z bojem proti diskriminaciji – lažji dostop do trga dela prikrajšanim osebam in krepitev človeškega kapitala z reformami izobraževalnih sistemov ter s povezovanjem izobraževalnih oziroma raziskovalnih institucij s podjetji in s spodbujanjem partnerstva za reformo na področjih zaposlovanja in vključenosti. ESS pomaga državam članicam pri razvoju trgov dela in usposabljanju zaposlenih ter brezposelnih. Države članice se sicer same odločijo, kako bodo uporabile sredstva ESS, vendar pa morajo dati prednost višjim kvalifikacijam, strokovnosti in uresničevanju načela enakih možnosti (Mrak in dr., 2004, str. 40).

Strukturni sklad za področje kmetijstva in razvoja podeželja (ESKRP)

ESKRP je nadomestil Evropski kmetijski usmerjevalni in jamstveni sklad (EKUJS), ki je poleg izdatkov za intervencije in skladiščenje, zagotavljal tudi finančno pomoč pri proizvodnji, pridelavi in trženju kmetijskih proizvodov (Mrak, Mrak & Rant, 2004, str. 41), vendar pa ne spada med strukturne sklade. Kljub temu bodo kmetijska območja, ki se

bodo prestrukturirala, še vedno v celoti financirali Strukturni skladi, koordiniral pa jih bo ESKRP (Mulec, 2008, str. 40).

Različni avtorji (Reichert 2006, Mulec 2008) opozarjajo na neučinkovitost zaradi nasprotujočih si ciljev EKUJS-a do sedaj in instrumentov I. in II. stebra evropske skupne kmetijske politike v finančnem obdobju 2007–2013, kajti instrument I. stebra ostaja EKUJS, instrument II. stebra pa nov ESKRP. Tudi jamstveni ukrepi Svetovne trgovinske organizacije puščajo negativne učinke na trgu.

Neučinkovitost ostaja oziroma se še povečuje, saj ostajajo finančna sredstva nesorazmerna tudi v finančni perspektivi 2007–2013. Ukrepom iz II. stebra je še naprej namenjenih le 20 % sredstev – to je samo 69 milijard, kar je za 18 milijard manj, kot je prvotno predvidela Komisija (Mulec, 2008, str. 41).

Velik del evropske kmetijske politike podpira bogatejše in uspešnejše kmetije (Halpin, 1996), EKUJS oziroma ESKRP v sedanjem obdobju pa podpira področja v manj razvitih regijah, kar povzroča dodatna neravnovesja in neenakomeren razvoj regij.

Strukturni sklad za področje ribištva

Strukturni sklad za področje ribištva je bil oblikovan leta 1993. Njegov temeljni namen v obdobjih 1994–1999 je bil uresničevanje ciljev skupne politike na področju ribištva. V finančnem obdobju 2007–2013 pa je Evropski sklad za ribištvo (ESR) nadomestil Finančni instrument za usmerjanje ribištva (FIUR), ki, podobno kot ESKRP, ne spada več med Strukturne sklade (Mulec, 2008, str. 45).

Glavni cilji FIUR so doseganje trajnostnega ravnotežja med ribolovnimi viri in njihovim izkoriščanjem, krepitev konkurenčnosti ribiškega sektorja, izboljšana preskrba trga in pomoč območjem, ki so odvisna od ribištva. FIUR za doseganje teh ciljev sofinancira aktivnosti: prenovo flote, družbenoekonomske ukrepe, varovanje morskih virov v priobalnih vodah, opremo pristanišč in iskanje novih možnosti prodaje. Vključene so tudi Inovativne aktivnosti in ukrepi Tehnične pomoči (Bučar in dr., 2007, str. 23).

2.1.1.2 Kohezijski sklad (KS)

Namen KS je sofinanciranje tistih dragih investicijskih nacionalnih projektov in strategij na področju prometa in okolja, ki jih revnejše države članice izvajajo, a jih le-ti finančno močno obremenjujejo. Sredstva se dodeljujejo za vnaprej opredeljene projekte, ki jih država članica izbere sama, izbor pa prikaže in obrazloži v strateškem dokumentu, imenovanem Referenčni okvir (Wostner, 2005, str. 89).

Pogoj za dodelitev sredstev iz KS državi članici je bruto domači proizvod (BDP) na prebivalca, ki ne sme presegati 90 % povprečnega BDP v EU. KS naj bi prispeval h krepitvi ekonomske in socialne kohezije. Po predvidenih reformah v obdobju 2007–2013,

naj bi tudi prispeval k približevanju držav članic in najmanj razvitih regij s pomočjo finančne udeležbe v operativnih programih, ki se izvajajo v okviru cilja »Konvergenca« (Mulec, 2007, str. 47 – 49).

2.1.1.3 Evropska investicijska banka (EIB)

EIB predstavlja finančno institucijo, ki s kreditiranjem spodbuja ekonomsko in socialno kohezijo in trajnostni razvoj. Finančno pomoč daje v obliki (Mrak in dr., 2004, str. 35):

- posojil in delnega financiranja investicijskih projektov,
- globalnih posojil,
- garancij in
- delnega financiranja tehnične pomoči in študij za pripravo projektov.

Posojila EIB so namenjena različnim področjem, kot so na primer varovanje okolja, izgradnja telekomunikacijskih omrežij, pomoč malim in srednjim podjetjem, izgradnja energetske strukture, investicije v zdravstvo, izobraževanje, storitve in industrija. EIB mora v interesu Skupnosti prispevati k uravnoteženemu in nemotenemu razvoju skupnega trga, pri tem pa ima dostop do trga kapitala in uporablja lastna sredstva (Mrak in dr., 2004, str. 35).

2.2 KOHEZIJSKA POLITIKA EU V SLOVENIJI

Kohezijska politika je za Slovenijo izrednega pomena, saj država teži k čim bolj enakomerni razvitosti svojega ozemlja. Zmanjševanje razlik med posameznimi območji in spodbujanje skladnejšega regionalnega razvoja krepí ekonomsko in socialno kohezijo in tako pomaga k enakomernejšemu razvoju celotnega ozemlja, ne glede na razlike, ki izhajajo iz različne razpoložljivosti naravnih, gospodarskih, socialnih in drugih virov na posameznih območjih. Pri tem gre v Sloveniji na eni strani za usklajevanje slovenske zakonodaje na področju regionalnega razvoja z zakonodajo EU, pri čemer Slovenija prevzema načela regionalne politike Skupnosti, na drugi strani pa za vzpostavitev ustreznega institucionalnega sistema, ki bo s pogoji članstva v Uniji sposoben učinkovitega izvajanja omenjene politike (koriščenje sredstev Strukturnih skladov in KS), kakor tudi sooblikovanja novih rešitev, usmerjenih k zagotavljanju ekonomske in socialne kohezije v prostoru Unije (Mrak in dr., 2004, str. 113).

Potrebno se je zavedati, da so sredstva Strukturnih skladov EU priložnost za razvojni preboj in lahko prispevajo k doseganju ciljev Strategije razvoja Slovenije, to je v desetih letih preseči povprečno raven ekonomske razvitosti EU in povečati zaposlenost skladno s cilji Lizbonske strategije (Mrak in Wostner, 2005, str. 4).

2.2.1 KOHEZIJSKA POLITIKA V SLOVENIJI PRED VSTOPOM V EU

Politika pospeševanja skladnejšega regionalnega razvoja se je v Sloveniji začela že v zgodnjih sedemdesetih letih, ko je bil sprejet prvi Zakon o ukrepih za pospeševanje razvoja manj razvitih območij. Ta zakon je na osnovi treh kriterijev (narodni dohodek na

prebivalca, delež kmečkega prebivalstva in delež zaposlenega prebivalstva) določil občine, ki so veljale za manj razvite in so zanje bili predvideni posebni ukrepi. Manj razvita območja Slovenije so takrat obsegala 18,9 % površine in 18,2 % prebivalstva v Sloveniji. Potem so se vsakih pet let (v skladu s takratnim sistemom načrtovanja) spreminjali kriteriji, območja in ukrepi za pospeševanje regionalnega razvoja. Konec leta 1990 je bil sprejet Zakon o spodbujanju razvoja demografsko ogroženih območij Republike Slovenije, ki je bil usmerjen predvsem na reševanje demografskih problemov. Opredelil je strnjena demografsko ogrožena območja na osnovi dveh demografskih kriterijev: indeksa staranja in indeksa rasti prebivalstva (Pečar, 2002, str. 14).

S sprejetjem Zakona o spodbujanju skladnega regionalnega razvoja (Ur. list 60/99) leta 1999 in Strategije regionalnega razvoja v letu 2001, se je začela reforma regionalne politike, ki pa predstavlja dolgotrajen proces, katerega učinki so vidni šele na daljši rok. V letu 2002 so se v glavnem zaključili procesi institucionalne izgradnje, prav tako pa so se postopoma začela uveljavljati načela slovenske regionalne politike tudi v praksi. V tem letu se je tako začela bolj dosledno izvajati ciljna naravnost regionalne politike z usmeritvijo tudi posrednih sredstev za regionalni razvoj v prednostna območja regionalne politike. To pomeni, da so tudi ministrstva in javni skladi ter agencije pri dodeljevanju spodbude upoštevali regionalni kriterij na način, da so spodbude v čim večji meri dodeljevali občinam in regijam, ki v razvoju najbolj zaostajajo (Pečar, 2002, str. 19).

Julija 2001 je bila sprejeta Strategija regionalnega razvoja Slovenije (SRRS). Kot ostali razvojni dokumenti (Strategija gospodarskega razvoja, 2001, in Državni razvojni program – DRP, 2006) je bila tudi SRRS pripravljena za obdobje do leta 2006 in poleg splošnih ciljev vsebuje tudi kvantificirane cilje, ki jih je Slovenija v sistemu spodbujanja skladnega regionalnega razvoja dosegla do leta 2006 (Ministrstvo za gospodarstvo, 2001, str. 7):

- zaustavitev večanja regionalnih razlik, pri čemer se poudarja celosten razvoj mest, ki so skupaj s podeželjem nosilci regionalnega razvoja;
- trajnostni razvoj vseh regij in preprečevanje nastanka novih območij z večjimi razvojnimi problemi;
- ohranjanje minimalne poseljenosti na celotnem območju Republike Slovenije
- izboljšanje relativnega položaja regij v Sloveniji (merjeno v BDP po kupni moči na prebivalca) v primerjavi z obmejnimi regijami Avstrije in Italije;
- zmanjšanje medregionalne razlike v zdravju prebivalstva, ki se pojavljajo kot posledica slabših razvojnih možnosti in slabše dostopnosti zdravstvene službe.

Novembra 2005 je bil sprejet novi Zakon o spodbujanju skladnega regionalnega razvoja (Ur. list 93/05) – ZSRR-1, ki določa cilje, načela in organiziranost za spodbujanje skladnega regionalnega razvoja kot temeljne sestavine razvojne politike v RS in EU, na državni, regionalni in lokalni ravni, dodeljevanje razvojnih spodbud ter postopek izvedbe projektnega financiranja, pri čemer se javna in zasebna sredstva povezujejo za spodbujanje razvoja (ZSRR-1, 2005).

V 3. členu ZSRR-1 so zapisani cilji spodbujanja skladnega regionalnega razvoja:

- zmanjševanje razlik v gospodarski razvitosti in življenjskih možnostih prebivalstva med posameznimi območji v državi,
- preprečevanje nastanka novih območij z večjimi razvojnimi problemi,
- spodbujanje policentričnega razvoja poselitve in policentričnega gospodarskega razvoja,
- povečevanje razvoja konkurenčnosti gospodarstva v vseh razvojnih regijah, ob upoštevanju njihovih posebnosti,
- zniževanje stopnje brezposelnosti v razvojnih regijah oziroma povečanje zaposlenosti in odprava strukturnih neskladij na trgu dela,
- povečanje blagostanja prebivalstva v razvojnih regijah, ob upoštevanju načel trajnostnega razvoja in njihovih posebnosti,
- krepitev socialnega kapitala in inovacijske sposobnosti v razvojnih regijah,
- ohranjanje in razvijanje kulturne identitete z ustvarjanjem pogojev za trajnostni razvoj kulturne dediščine in dostopnost do kulturnih dobrin v razvojnih regijah,
- spodbujanje vseživljenjskega učenja v podporo zviševanja izobrazbene ravni prebivalstva in povečanja dostopa do izobraževanja za vse,
- uveljavljanje celostnega pristopa pri razvoju podeželja,
- zmanjševanje razlik v kakovosti življenja ter ekonomski in socialni blaginji z upoštevanjem varstva okolja, varstva pred naravnimi in drugimi nesrečami ter zmanjševanje razlik v zdravju,
- uveljavljanje integriranih regionalnih strategij informacijske družbe,
- razvoj območij obeh avtohtonih narodnih manjšin in naselij romske skupnosti v RS ter
- spodbujanje gospodarskega sodelovanja s Slovenci iz sveta.

2.2.2 KOHEZIJSKA POLITIKA V SLOVENIJI OB VSTOPU V EU

Slovenija je leta 1992 zaprosila za sklenitev Evropskega sporazuma o pridružitvi. 10. julija 1996 je bil podpisan Evropski sporazum o pridružitvi med RS na eni strani in Evropskimi skupnostmi in njihovimi državami članicami, ki delujejo v okviru EU, na drugi strani. Sporazum je stopil v veljavo 1. februarja 1999 in takoj po podpisu le-tega je Slovenija tudi formalno zaprosila za članstvo v Uniji. Marca 1998 so se začela pogajanja med Slovenijo in EU, ki so se končala konec leta 2002, ko je Evropski svet potrdil, da Slovenija lahko postane članica EU 1. maja 2004 (Kezunović, 2003, str. 8–9).

2.2.2.1 Predpristopna finančna pomoč

Leta 1992 je Slovenija postala prejemnica pomoči v okviru programa PHARE s podpisom Okvirnega sporazuma med Vlado RS in Evropsko komisijo o uresničevanju ukrepov o finančnem, tehničnem in drugih oblikah sodelovanja. Sredstva tega programa so bila v začetku namenjena zlasti prestrukturiranju gospodarstva, kasneje, z doseženim napredkom v tranzicijskem obdobju, se je njegova vloga spreminjala in usmerjala na nova prednostna področja delovanja in priprave Slovenije na članstvo v EU (Mrak in dr., 2004, str. 114).

Predpristopno pomoč Sloveniji iz programa PHARE delimo v tri faze (Mrak in dr. 2004, str. 117):

- 1992 – 1995: tranzicijsko obdobje (sredstva so bila usmerjena v področja privatizacije in prestrukturiranja gospodarstva, javnih financ in bančništva, okolja in energetike ter v področja izobraževanja in znanosti);
- 1996 – 1999: predpristopno obdobje (pomoč je temeljila predvsem na izvajanju predpristopne strategije);
- 2000 – 2006: pristopno obdobje (pomoč je od leta 2000 dalje namenjena zlasti podpori pri izvajanju pristopnih strategij, to je aktivnostim opredeljenih v Pristopnem partnerstvu).

Poleg programa PHARE sta bila v okviru Agende 2000, ki opredeljuje strateške in finančne usmeritve EU v obdobju 2000–2006, ustanovljena še dva programa predpristopne pomoči: ISPA – okoljska in prometna infrastruktura in SAPARD – razvoj kmetijstva in podeželja, ki sta pripomogla, da je Slovenija pripravila učinkovito izrabo sredstev iz Strukturnih in Kohezijskega sklada (Mrak in dr. 2004, str. 115).

2.2.3 POMOČ SLOVENIJI PO VSTOPU V EU

2.2.3.1 Finančna perspektiva 2004–2006

Slovenija si je z vstopom v EU zagotovila pravico do črpanja sredstev iz strukturnih skladov EU. Dostop do teh sredstev za Slovenijo pomeni nov instrument za spodbujanje gospodarske rasti in zaposlenosti, za podjetja in ostale možne prejemnike pa dodaten vir sofinanciranja projektov. Vsebine, ki jim je Slovenija za obdobje 2004–2006 namenila sredstva iz strukturnih skladov, so opredeljene v EPD (SVLR, 2011a).

EPD predstavlja nacionalni okvir za črpanje sredstev iz Strukturnih skladov EU in ga je Slovenija morala pripraviti v skladu z Uredbo Sveta EU št. 1260/1999 o splošnih določbah o strukturnih skladih. EPD je pogodba, ki jo je Slovenija sklenila z Evropsko komisijo. Brez EPD ne bi mogli črpati sredstev evropskih Strukturnih skladov, saj določa strateški okvir razvoja, prednostne naloge, konkretne ukrepe in okvirna finančna sredstva (evropska in lastna), s pomočjo katerih bo Slovenija skušala doseči zastavljene razvojne cilje (SVLR, 2011a).

Slovenija se za potrebe izvajanja strukturne politike obravnava kot ena sama regija tako imenovana NUTS II regija. Sredstva so se v obdobju 2004–2006 razdeljevala v okviru treh prednostnih nalog (Bučar in dr., 2007, str. 40–41):

1. spodbujanje podjetniškega sektorja in konkurenčnosti (financirano iz ESRR),
2. znanje, razvoj človeških virov in zaposlovanje (financirano iz ESS) in
3. prestrukturiranje kmetijstva, gozdarstva in ribištva (financirano iz EKUJS in FIUR).

Poleg treh glavnih prednostnih nalog je prioriteta tudi Tehnična pomoč in tri horizontalne prednostne naloge (enake možnosti, trajnostni razvoj ter informacijska družba).

Skupna vrednost EPD, ki vključuje tudi nacionalna javna sredstva, je malo več kot 334,5 milijona€. 458 milijonov € nepovratnih sredstev pomoči iz strukturnih skladov in KS za obdobje 2004–2006 so bila rezultat pristopnih pogajanj na področju kohezijske politike Slovenije z EU (SVLR, 2011a).

2.2.3.2 Finančna perspektiva 2007–2013

Skladno z normativnimi podlagami EU je morala Slovenija, za izvajanje kohezijske politike EU v obdobju 2007–2013, pripraviti programske dokumente na dveh hierarhičnih ravneh (SVLR, 2011c):

1. Na prvi ravni sprejeti *Nacionalni strateški referenčni okvir (NSRO)*, ki opredeljuje generalno strategijo države članice za doseganje hitrejše konvergence.
2. Na drugi ravni, torej na osnovi NSRO, pripraviti *Operativne programe (OP)*.

V okviru NSRO se pripravi analiza stanja, strategija, opredelijo se osnovni mehanizmi doseganja zastavljenih ciljev, vključno z določitvijo števila operativnih programov in osnovnimi finančnimi razdelitvami. Pri tem pa je ključnega pomena, da država članica v tem dokumentu izkaže usklajenost na eni strani s Strateškimi smernicami skupnosti za kohezijo in Nacionalnim programom reform (Lizbonska strategija) ter Skupnim poročilom o socialni vključenosti na drugi strani (SVLR, 2011c).

OP bodo v obdobju 2007–2013 imeli enako funkcijo kot EPD s programskim dopolnilom za obdobje 2004–2006 in predstavljajo pravno podlago za črpanje evropskih sredstev, saj jih Evropska komisija potrdi z odločbo (RRA Celje, 2006, str. 22).

V finančni perspektivi 2007–2013 si je Slovenija izpogajala približno 3,5-krat več sredstev, kot jih je imela v programskem obdobju 2004–2006, in sicer 4,2 milijarde € sredstev EU. Ta sredstva pomenijo za Slovenijo dokončno enakovredno vključitev v kohezijsko politiko EU, saj ima Slovenija sedaj primerljivo intenzivnost pomoči na prebivalca kot ostale države članice (SVLR, 2008, str. 4).

SVLR je v sodelovanju z ministrstvi, vsemi službami in partnerji, ki sodelujejo v kohezijski politiki, pripravila izvedbene programske dokumente kot podlago za črpanje sredstev kohezijske politike za obdobje 2007–2013, in sicer (SVLR, 2008, str. 5):

1. OP za krepitev regionalnih razvojnih programov, v okviru katerega je na razpolago 1.710 milijonov €;
2. OP razvoja človeških virov, v okviru katerega je na razpolago 756 milijonov €, ter
3. OP razvoja okoljske in prometne infrastrukture, v okviru katerega je na razpolago 1.635 milijonov €.

Poleg navedenih operativnih programov Slovenija v obdobju 2007–2013 izvaja še operativne programe cilja »evropsko teritorialno sodelovanje«, v okviru katerega je na razpolago 104 milijonov € iz ESRR.

Tabela 1: Seznam operativnih programov (OP), skladov in sredstev

OPERATIVNI PROGRAM	SKLAD	SREDSTVA EU (v €, tekoče cene)	v %
1. OP za krepitev regionalnih razvojnih potencialov	ESRR	1.709.749.522	40,7
2. OP razvoja človeških virov	ESS	755.699.370	18,0
3. OP razvoja okoljske in prometne infrastrukture	KS	1.411.569.858	33,6
	ESRR	224.029.886	5,3
4. Čezmejni in medregionalni OP	ESRR	96.941.042	2,3
5. Transnacionalni OP	ESRR	7.315.278	0,2
Skupaj		4.205.304.956	100,0

Legenda: ESRR – Evropski sklad za regionalni razvoj; ESS – Evropski socialni sklad; KS – Kohezijski sklad.

Vir: SVRL 2008, str. 120

Tretjina sredstev kohezijske politike (1.412 mio €) je namenjena programom KS. Preostanek (2.689 mio €) pa je namenjen za programe ESRR in ESS.

Za ESS je namenjenih 756 mio € in tako znaša razmerje med programi ESRR in programi ESS 72 : 28. Z 28-odstotnim deležem ESS se tako Slovenija uvršča med primerljive države, ki največ vlagajo v razvoj človeških virov. Učinkovita raba sredstev ESS je v Sloveniji pogojena z reformami na področju zaposlovanja in izobraževanja ter vzpostavljanjem kapacitet za izvajanje novih programov. Predvideni obseg vlaganj v človeške vire v obdobju 2007–2013 na letni ravni prestavlja 3,8-kratno povečanje sredstev glede na razpoložljiva sredstva ESS v EPD 2004–2006. Upoštevati pa je treba še dejstvo, da se bodo v okviru OP ESRR financirale tudi investicije v visokošolsko infrastrukturo ter medpodjetniške izobraževalne centre, kar neposredno prispeva k doseganju ciljev na področju razvoja človeških virov in zaposlovanja (SVLR, 2008, str. 121).

OP za krepitev regionalnih razvojnih potencialov – razpoložljiva sredstva 2007–2013 znašajo 1.709.749.522 € – in to po ciljeh predstavlja (SVLR, 2008, str. 125–134):

- Konkurenčnost podjetij in raziskovalna odličnost: 402.133.645 € – 23,5 %.

- Gospodarsko razvojna infrastruktura: 396.934.393 € – 23,2 %.
- Povezovanje naravnih in kulturnih potencialov: 263.235.116 € – 15,4 %.
- Razvoj regij: 619.442.634 € – 36,2 %.
- Tehnična pomoč: 28.003.734 € – 1,6 %.

Cilj OP je inovativna, dinamična in odprta Slovenija z razvitimi regijami in konkurenčnim gospodarstvom (SVLR, 2008, str, 124).

OP razvoja človeških virov – razpoložljiva sredstva 2007–2013 znašajo 755.699.370 €. Razvojne prioritete in prednostne usmeritve OP (SVLR, 2008, str. 139–147):

- Spodbujanje podjetništva in prilagodljivosti: 262.114.965 € – 34,7 %.
- Spodbujanje zaposljivosti iskalcev dela in neaktivnih: 140.018.678 € – 18,5 %.
- Razvoj človeških virov in vseživljenjskega učenja: 164.661.965 € – 21,8 %.
- Enakost možnosti in spodbujanje socialne vključenosti: 63.848.517 € – 8,4 %.
- Institucionalna in administrativna usposobljenost: 97.051.506 € – 12,8 %.
- Tehnična pomoč: 28.003.739 € – 3,7 %.

Cilj OP je vlagati v ljudi, katerih človeški kapital bo zagotavljal večjo stopnjo inovativnosti, zaposljivosti in gospodarske rasti (SVLR, 2008, str. 138).

OP razvoja okoljske in prometne infrastrukture – razpoložljiva sredstva 2007–2013 znašajo 1.635.599.744 €; od tega 1.411.569.858 iz KS in 224.029.886 iz ESRR (SVLR, 2008, str, 155). Razvojne prioritete OP (SVLR, 2008, str. 156–168):

- Železniška infrastruktura: KS 449.567.581 € - 27,5 %.
- Cestna in pomorska infrastruktura: KS 241.370.738 € – 14,8 %.
- Prometna infrastruktura: ESRR 224.029.886 € – 13,7 %.
- Ravnanje s komunalnimi odpadki: KS 205.568.426 € – 12,6 %.
- Varstvo okolja – področje voda: KS 325.483.339 € – 19,9 %; odvajanje in čiščenje komunalnih odpadnih vod: KS 102.784.212 €; oskrba s pitno vodo 148.466.085 €; zmanjšanje škodljivega delovanja voda 74.233.042 €.
- Trajnostna raba energije: KS 159.886.553 € – 9,8 %.
- Tehnična pomoč: KS 29.693.221 € – 1,8 %.

Osnovni cilj OP je zagotoviti pogoje za rast z zagotavljanjem trajnostne mobilnosti, trajnostnega ravnanja z energijo ter izboljšanja kakovosti okolja (SVLR, 2008, str. 155).

Slovenska odločitev za centraliziran pristop k izvedbi EDP za obdobje 2004–2006 se je izkazala kot ustrezna. Zato bo za naslednjo finančno perspektivo 2007–2013 Slovenija poskušala čim bolj poenostaviti postopke v okviru pravil EU, namerava pa nadaljevati z dosedanjim centraliziranim pristopom. Določen bo en organ upravljanja za vse operativne programe, ki jih financirata Strukturna sklada in KS, v isti instituciji pa je skoncentrirana tudi koordinacija cilja 3 Evropskega teritorialnega sodelovanja. Slovenija se bo načeloma torej izogibala ustanavljanju novih organov in teles in namesto tega dala poudarek predvsem vsebini in koordinacijski vlogi organa upravljanja. Usposobljenost in odzivnost ministrstev bo torej igrala osrednjo vlogo, saj ministrstva predstavljajo glavne pobudnike in izvajalce razvojnih prioritet skladno s programskimi dokumenti, hkrati pa so nosilci

posameznih razvojnih področij skladno s slovensko zakonodajo (SVLR, 2008, str. 171–172).

Poleg tako imenovane notranje koordinacije bo treba zagotoviti tudi koordinacijo z drugimi razvojnimi instrumenti, ki bo zagotovljena na treh nivojih (SVLR, 2008, str. 172):

- Na prvi ravni se bo medsebojna usklajenost posameznih politik zagotavljala v okviru spremljanja programov, ki so v pristojnosti istega organa upravljanja, to je SVLR, ki bo imela funkcijo organa upravljanja za celotno področje kohezijske politike.
- Na drugi ravni se bo v okviru iste institucije zagotavljala koordinacija z vsemi drugimi nacionalnimi in EU-programi, ki bodo vključeni v DRP.
- Na tretji ravni se bo opravila koordinacija, ki se nanaša na regulatorne in institucionalne vidike, ki jih posebej podrobno spremlja SVLR.

2.2.4 UČINKI KOHEZIJSKE POLITIKE NA REGIONALNE RAZLIKE V SLOVENIJI

Medregionalne razlike v BDP na prebivalca so se po zadnjih razpoložljivih podatkih za leto 2005 nekoliko povečale, večina regij pa, glede na povprečje EU, izboljšuje svoj položaj. V letu 2005 je glede na slovensko povprečje BDP na prebivalca najbolj upadel v Pomurski regiji, ki ima že sicer najnižji BDP na prebivalca v Sloveniji. V Osrednjeslovenski regiji pa je ostal na ravni predhodnega leta. Tudi v daljšem časovnem obdobju medregionalne razlike po tem kazalniku, sicer počasi, a vztrajno naraščajo. BDP na prebivalca je, glede na slovensko povprečje, v letu 2005 v primerjavi z letom 2000, porastel le v Osrednjeslovenski regiji in Jugovzhodni Sloveniji, drugje pa je padel. Največji padec je zabeležila Zasavska regija, kjer je v istem obdobju tudi najbolj padlo število delovnih mest. Sicer so vse regije, razen Zasavske, v obdobju 2000–2005, glede na povprečni BDP na prebivalca, izboljšale svoj položaj.

Ocenjujemo, da so se v letu 2007 nekoliko zmanjšale razlike v socialni ogroženosti po regijah. Stopnja registrirane brezposelnosti in s tem tudi število prejemnikov denarnih socialnih pomoči se zmanjšujeta v vseh regijah, najbolj v manj razvitih.

Mreža visokega šolstva, posebej še višjih strokovnih šol, se širi, kar vpliva na zmanjševanje razlik v številu študentov po regijah. Število študentov se je tako najbolj povečalo v regijah, ki so po številu vpisanih v terciarno izobraževanje pod slovenskim povprečjem – Notranjsko-kraška regija, Jugovzhodna Slovenija in Zasavska regija.

Demografske razlike med regijami se zmanjšujejo, vendar zaradi poslabšanja razmer v regijah, ki so imele ugodnejša demografska gibanja. Število prebivalcev se povečuje predvsem v regijah zahodne Slovenije. Koncentracija v Osrednjeslovenski regiji se stalno nekoliko povečuje; tukaj živi kar četrtina vsega prebivalstva. V obrobni pokrajini Slovenije je zaznati upadanje števila prebivalcev, kar ne prispeva k enakomernejši poselitvi in ekonomsko slabi regije. V urbanem razvoju Slovenije je v največjih mestih

prisoten proces suburbanizacije, kar ne krepi razvoja regionalnih središč (UMAR, 2008, str. 58–59).

2.2.5 AKTUALNE SPREMEMBE KOHEZIJSKE POLITIKE V SLOVENIJI

V času pisanja diplomskega dela (21. 4. 2011) je SVLR objavila novico, da je Evropska komisija potrdila spremembi Operativnega programa razvoja okoljske in prometne infrastrukture za obdobje 2007–2013 (OP ROPI) in Operativnega programa krepitve regionalnih razvojnih potencialov za obdobje 2007–2013 (OP RR). V okviru obeh OP se je prerazporedilo skoraj 196 mio € v korist spodbujanja inovativnosti in razvojno-raziskovalnih projektov. Prerazporedila so se tudi sredstva med prednostnimi nalogami, oziroma področji znotraj obeh operativnih programov, ki skupaj predstavljata podlago za črpanje 3,345 milijarde € iz KS in ESRR.

Celotna vrednost OP ROPI tako sedaj znaša 1,577 milijarde €. Omenjeni program je podlaga za črpanje zlasti iz KS. V manjši meri, v višini 165 mio €, pa iz ESRR. Iz istega sklada se financira tudi OP RR, katerega vrednost sedaj znaša 1,768 milijarde € oziroma približno 58,5 mio € več kot pred spremembo.

S prerazporeditvijo sredstev znotraj OP ROPI so se sredstva za okolje povečala za 20 mio €. Skupna vrednost zagotovljenih sredstev za okoljske projekte sedaj znaša dobrih 548 mio €. V okviru okoljskega dela OP ROPI je največ sredstev – 392,9 mio € namenjenih za področje voda (odvajanje in čiščenje, oskrba s pitno vodo ter poplavna varnost). Za slabo četrtino pa so se zmanjšala sredstva za ravnanje s komunalnimi odpadki, za katero je sedaj zagotovljenih 155,5 mio € (prej pa jih je bilo 205,5 mio €).

Večina sredstev OP ROPI je sicer še naprej namenjena projektom s področja prometa, v vrednosti približno 836 milijonov €. Največ – dobrih 449 mio € je namenjenih projektom s področja železniške infrastrukture, 220 mio za cestno in pomorsko infrastrukturo, dobrih 165 mio pa za prometno infrastrukturo (ESRR).

Za spodbujanje konkurenčnosti podjetij in raziskovalne odličnosti v okviru OP RR je po spremembah na voljo 598,1 mio €, kar predstavlja povečanje skoraj za polovico, to je za skoraj 196 mio €. Dodatna sredstva so bila skladno s predhodno odločitvijo vlade že razpisana v letu 2010 in sicer za oblikovanje centrov slovenskega gospodarstva ter kompetenčnih centrov. Sredstva OP RR so namenjena še razvoju gospodarsko razvojne infrastrukture (269,5 mio €), povezovanju naravnih in kulturnih potencialov (253,2 mio €) in razvoju regij (619,4 mio €). 30 mio € se je s spremembami OP ROPI namenilo tudi za vzpostavitev mreže urgentnih centrov v Sloveniji (SVLR, 2011g).

3 REGIONALNA POLITIKA IN POLITIKA LOKALNE SAMOUPRAVE V SLOVENIJI

3.1 LOKALNA SAMOUPRAVA V SLOVENIJI

Leta 1985 je bila v Strasbourgu podpisana Evropska listina lokalne samouprave, ki je začela veljati leta 1988. Slovenija jo je ratificirala leta 1996, veljati pa je začela 31. marca 1997. Listina nalaga državam, ki so jo ratificirale, dolžnost spoštovati določene pogoje, načela in pravila. Določila je skupna evropska pravila, da bi zavarovala in razvijala pravice in svoboščine lokalnih oblasti. Po tej listini je pravica do lokalne samouprave eno ključnih demokratičnih načel.

V svojem tretjem členu listina lokalno samoupravo opredeljuje kot pravico in sposobnost lokalnih oblasti, da v mejah zakona urejajo in opravljajo bistveni del javnih zadev v lastni pristojnosti in v korist lokalnega prebivalstva. V listini je poudarjeno, da obstoj lokalnih skupnosti z dejanskimi pristojnostmi lahko zagotovi upravo, ki je hkrati učinkovita in obenem blizu državljanom. Zavzema se za zaščito in ponovno uveljavitev lokalne samouprave, ki je v posameznih evropskih državah bistveno pripomogla h graditvi Evrope, ki temelji na načelih demokracije in decentralizacije oblasti (Vlaj, 2006, str. 71).

Slovenija je po osamosvojitvi vzpostavila nov teritorialni sistem, ki temelji na Ustavi Republike Slovenije, sprejeti 23. decembra 1991. V svojem devetem členu zagotavlja lokalno samoupravo. »S tem je lokalna samouprava postala ustavna kategorija.« (Haček, 2003a, str. 220)

3.2 RAZVOJ REGIJ V SLOVENIJI

3.2.1 NOTRANJE RAZVOJNE RAZLIKE V SLOVENIJI

»Koncentracija gospodarskih dejavnosti in prebivalstva le na nekaterih območjih sta v preteklosti povzročila različne razmere za življenje in delo (razlike v prostorski razporeditvi delovnih mest, stopnji brezposelnosti, v izobrazbeni strukturi prebivalstva), neustrezno prometno povezanost med regijami in neenakomerno dostopnost do družbene infrastrukture znotraj regij. Problemi so še posebej izraziti v strukturno zaostalih in ekonomsko-razvojno šibkih območjih s pretežno agrarno usmeritvijo, v območjih z demografskimi problemi, z nizkim dohodkom na prebivalca ter v ekonomsko in socialno nestabilnih območjih. S pristopom Slovenije k EU so se tovrstni strukturni problemi jasno pokazali in na nekaterih področjih še poglobili« (SVLR, 2008, str. 68).

Problemi se koncentrirajo zlasti v kohezijski regiji Vzhodna Slovenija, ki je glede na zadnje razpoložljive podatke za leto 2003 dosegala le 62,6 % povprečne ravni razvitosti EU-25, nekoliko manj so prisotni tudi v kohezijski regiji Zahodna Slovenija, ki je v letu 2003 dosegala 91,7 % povprečne ravni razvitosti EU-25 (SVLR, 2008, str. 69).

Gospodarske razlike med regijami imajo namreč škodljive posledice za gospodarstvo (Armstrong, 2000, str. 255).

Regionalna politika uporablja pri usmerjanju sredstev v manj razvita območja sintezni kazalec, indeks razvojne ogroženosti (tabela 2), ki se izračunava za 12 razvojnih regij (NUTS-3) in obe kohezijski regiji (SVLR, 2008, str. 69).

Tabela 2: Indeks razvojne ogroženosti

Razvojne regije (NUTS-3) in Kohezijski regiji (NUTS-2) (predlog, ki ga je Slovenija v novembru 2005 posredovala v notifikacijo Evropski komisiji)	Indeks (Indeks, SLO=100)
VZHODNA SLOVENIJA	127,0
v tem	
POMURSKA	159,5
NOTRANJSKO-KRŠKA	127,0
PODRAVSKA	116,8
SPODNJEPOSAVSKA	116,8
ZASAVSKA	113,9
KOROŠKA	103,9
JUGOVZHODNA SLOVENIJA	101,7
SAVINJSKA	92,3
ZAHODNA SLOVENIJA	73,0
v tem	
GORIŠKA	93,8
GORENJSKA	83,1
OBALNO-KRAŠKA	82,4
OSREDNJESLOVENSKA	8,7

Vir: SVRL, 2008, str. 70

Indeks razvojne ogroženosti kaže na precej boljši položaj regij znotraj Zahodne Slovenije, kjer posebej izstopa Osrednjeslovenska razvojna regija. V Vzhodni Sloveniji so vrednosti indeksa razvojne ogroženosti višje, najvišji je indeks v Pomurju, ki je tudi po kazalcu BDP na prebivalca po kupni moči najmanj razvita slovenska regija ravni NUTS-3. Neugoden relativni položaj Pomurske regije odraža tudi dinamika tega kazalca. Razmerje med najmanj razvito Pomursko regijo in najbolj razvito Osrednjeslovensko regijo se je med letoma 2000–2003 povečalo z 1 : 1,969 na 1 : 2,095. V Sloveniji se regionalne razvojne razlike tudi sicer povečujejo. Koeficient variacije za leto 2002, izračunan iz podatkov o BDP dvanajstih razvojnih regij NUTS-3, znaša 24,5 %, za leto 2003 pa 26,3 % (SVLR, 2008, str. 70).

V Sloveniji je v zadnjih letih mogoče zaznati močan proces razvojnega povezovanja lokalnih skupnosti. Po sprejemu Zakona o spodbujanju skladnega regionalnega razvoja (1999) so le-te sklenile formalne dogovore o sodelovanju in ustanovile regionalne razvojne agencije in programske odbore kot implementacijsko strukturo za razvojno programiranje. V preteklosti so bili regionalni razvojni programi tudi dejansko pripravljene in sprejeti v vseh dvanajstih teritorialnih enotah NUTS-3. Z novim Zakonom o spodbujanju skladnega regionalnega razvoja (2005) pa so ta dogajanja dobila nov sistemski okvir. Oblikovanje razvojnih regij na ravni NUTS-3 in kohezijskih regij na ravni NUTS-2 pomeni nadgradnjo in reorganizacijo dosedanjega modela upravljanja z regionalnim razvojem v Sloveniji (SVLR, 2008, str. 71).

3.2.2 UPRAVNO TERITORIALNA ČLENITEV SLOVENIJE

Slovenija je bila ob osamosvojitvi razdeljena na 62 občin. Povprečna slovenska občina je štela 31.709 prebivalcev, obsegala je 327 km². Po površini so bile občine veliko večje od občin sosednjih držav, po velikosti in pristojnostih pa nekje med klasično občino in upravnim okrajem. Približno 80 % vseh nalog je bilo državnega značaja. Predstavljale so prvo stopnjo državne oblasti, zato so bile temeljne krajevne potrebe prebivalstva prenesene na krajevne skupnosti. Krajevnih skupnosti je bilo okoli 1.250 in so vključevale vseh 6000 naselij v Sloveniji. Organizacijsko je bila takšna ureditev občin nekje med državno upravo in lokalno samoupravo. Naloge in dejavnosti so se med seboj prepletale in stanje ni ustrezalo niti standardom upravljanja državne uprave niti interesom lokalne samouprave. Z osamosvojitvijo je bila sprejeta nova Ustava, ki izrecno navaja občine kot obliko lokalne samouprave in predvideva možnost prostovoljnega povezovanja občin v širše lokalne samoupravne skupnosti. Po Ustavi so v Sloveniji obvezne lokalne skupnosti samo občine, v katerih pristojnost sodijo krajevne zadeve. Po predhodnem soglasju vseh občin lahko država nanje prenese opravljanje posameznih nalog iz pristojnosti države, če za te naloge zagotovi tudi sredstva. Ustava določa tudi, da si mesta ob posebnih pogojih, ki jih določa zakon, lahko pridobijo status mestne občine (Pečar, 2002, str. 12).

Konec leta 1993 je bil sprejet Zakon o lokalni samoupravi (Uradni I. RS, št. 72/93), naslednje leto pa še Zakon o ustanovitvi občin in določitvi njihovih območij (Uradni I. RS, št. 60/94, 69/94, 69/94-popr.) S tem zakonom je v letu 1995 prišlo do ustanovitve 147 občin.

Proces teritorialnega preoblikovanja države pa s tem ni bil končan. Sledile so pritožbe na ustavno sodišče in spomladi leta 1997 je stekel postopek za ustanovitev novih občin; šlo je za drobljenje že tako majhnih občin. Avgusta 1998 se je število občin povečalo na 192. V letu 2002 je bilo podanih 61 predlogov za ustanovitev občin oziroma za določitev njihovih območij, spremembo območij občin, spremembo sedežev ali spremembo njihovega sedeža (Požun, 2007, str. 7).

V Sloveniji imamo tako danes 211 občin, od tega je 11 mestnih občin.

Ob nerazvitosti upravnih enot, hierarhično nadrejenim občini, je Slovenija zaradi potreb po usklajenosti s teritorialno nomenklaturo (EU NUTS) Nomenclature des Unites Territoriale pour Statistique) svoj teritorij, primerljivo s to nomenklaturo, statistično razdelila v 11 hierarhično povezanih ravni. Z Uredbo vlade je bila v letu 2000 sprejeta odločitev o vpeljavi standardne klasifikacije enot SKTE. Uredba je v prvih petih nivojih usklajena z ravni NUTS, preostale ravni do SKTE 10 pa so unikatne za Slovenijo (Požun, 2007, str. 8).

»SKTE se uporablja za podporo regionalnemu razvoju, pri strokovnem načrtovanju in merjenju učinkov regionalne politike, za socioekonomske analize ter pri harmonizaciji regionalnih podatkov za potrebe vključevanja v EU, s čimer bo Slovenija postopno uveljavljala načelo teritorialne koncentracije strukturnih pomoči in dosegala cilje socialne kohezije« (Uredba o standardni klasifikaciji teritorialnih enot, 2000, 2. člen).

Uredba o standardni klasifikaciji teritorialnih enot, 2000, določa ravni SKTE:

Raven SKTE 0 = NUTS 0 – predstavlja država v celoti.

Raven SKTE 1 = NUTS 1 – predstavlja država v celoti.

Raven SKTE 2 = NUTS 2 – na tej ravni sta opredeljeni dve enoti: Ljubljanska urbana regija in Preostala Slovenija.

Raven SKTE 3 = NUTS 3 – na tej ravni je opredeljenih 12 regij (Pomurska, Podravska, Koroška, Savinjska, Zasavska, Srednjeposavska, Jugovzhodna Slovenija, Osrednjeslovenska, Gorenjska in Notranjsko-kraška). Osrednjeslovenska regija se povsem pokriva z enoto »Ljubljanska urbana regija« na ravni SKTE 2.

Raven SKTE 4 = NUTS 4 – predstavlja 58 upravnih enot.

Raven SKTE 5 = NUTS 5 – predstavlja 211 občin.

Raven SKTE 6 – predstavljajo notranje občinske, administrativne ali samoupravne delitve (krajevne, vaške, mestne skupnosti).

Raven SKTE 7 – predstavljajo naselja.

Raven SKTE 8 – predstavljajo statistični, prostorski okoliš.

Raven SKTE 9 – predstavljajo klasične nepremičnine.

Raven SKTE 10 – predstavljajo točkovni teokodirani objekti.

3.3 UVEDBA POKRAJIN V SLOVENIJI

Razlogov, da Slovenija potrebuje lokalno samoupravo z uvedbo pokrajin, je veliko. Gre predvsem za notranje razloge. Pokrajine bi lahko bile tista nova struktura, ki bi zapolnila vrzel med državo in občinami, omogočila decentralizacijo države in zmanjševala razlike v gospodarski razvitosti njenih posameznih delov. Pomembni pa so tudi mednarodni razlogi. Pokrajine bi namreč okrepile čezmejno sodelovanje slovenskih lokalnih skupnosti, bile uspešnejše pri črpanju sredstev strukturnih skladov EU in izpolnile vrzel v predstavljanju naših regionalnih interesov v Odboru regij pri EU in v zbornici regij Kongresa lokalnih in regionalnih skupnosti Evrope (Vlaj, 2004, str. 8).

Začetek postopkov za ustanovitev pokrajin v Sloveniji so omogočile spremembe Ustave RS, in sicer členov 121, 140 in 143, ki so bile sprejete v juniju 2006. V 143. čl. Ustave in v Zakonu o pokrajinah je določeno sodelovanje občin pri oblikovanju predloga območij, imen in sedežev pokrajin. Postopek za ustanovitev pokrajin se je začel kot postopek priprave predloga Zakona o ustanovitvi pokrajin, ki ga je na podlagi prvega odstavka 2. čl. Zakona o Vladi RS (Ur. l. RS, št. 24/05 - uradno prečiščeno besedilo) in zaradi uveljavitve drugega odstavka čl. 143 Ustave RS izvedla Vlada RS (SVLR, 2011e).

Državni zbor RS je na seji 22. maja 2008 sprejel Odlok o razpisu posvetovalnega referenduma o območjih in imenih pokrajin v Sloveniji ter statusu Mestne občine Ljubljana. Glasovanje na referendumu je potekalo 22. junija 2008.

Vlada RS je na redni seji 10. 7. 2008 potrdila naslednje predloge zakonov (SVLR, 2008e):

- Predlog zakona o ustanovitvi pokrajin – prva obravnava
- Predlog zakona o prenosu nalog v pristojnosti pokrajin – tretja obravnava
- Predlog zakona o financiranju pokrajin – tretja obravnava.

Po mnenju večine strokovnjakov kažeta razvoj lokalne samouprave od osamosvojitve naprej in pretirana centralizacija nalog na potrebo po krepitevi moči občine v razmerju do države prek pokrajine, kot druge (širše) ravni lokalne samouprave. Pokrajina bi naj v medsebojni povezanosti opravljala državne naloge, ki jih je potrebno opravljati na prostoru pokrajin, in samoupravne naloge lokalnega pomena. Eden najbolj utemeljenih razlogov v prid regionalizacije Slovenije je dejstvo, da so se po sprejetju nove slovenske Ustave razvojne razlike med slovenskimi pokrajinami še dodatno poglobile. Močno nadpovprečno rast in hiter razvoj kaže osrednja regija z Ljubljano kot glavnim mestom; tej regiji v določeni meri sledi še obalno območje ter nekateri regionalni centri. Sloveniji grozijo velike razlike v stopnji razvoja in kakovosti življenja prebivalcev v njenih različnih delih, ki bodo po eni strani poglobljale razlike med regijami, po drugi strani pa krepile odpor do njenega središča. Za uspešen razvoj Slovenije je ključnega pomena, da se proces marginalizacije vsega, kar ni okolica državnega središča, ne nadaljuje (Haček, 2003b, str. 18).

Ključni razlogi regionalizacije Slovenije (SVLR, 2011f, str. 2):

- Pokrajinska ureditev bo omogočila bolj usklajeno aktiviranje domačih razvojnih virov in smotrnejšo rabo sredstev;
- Statistične regije, kljub dobrim namenom zaradi prevlade državnega pristopa in različnih lokalnih interesov, ne morejo opravljati vseh večplastnih funkcij regij kot močnih razvojnih entitet;
- Trdnejšo pokrajinsko organiziranost Slovenije zahteva tudi okrepljena vloga regionalne politike v EU in zunaj nje, nujno je čezmejno povezovanje;
- Večina slovenskih občin nima dovolj lastnih razvojnih zmogljivosti za hitrejši dvig materialnega blagostanja in opravljanje oskrbnih in drugih funkcij višje stopnje;
- Pokrajine bodo zapolnile vrzel med občinami in državo ter blažile sedanjo, preveliko, urejevalno in dejansko moč države.

Pokrajine bodo opravljale tri vrste nalog (SVLR, 2011f, str. 3–4):

- Lokalne zadeve širšega pomena (regionalne deponije odpadkov, večji vodooskrbni sistemi in druge naloge občin, o katerih se bodo skupaj dogovorile občine in pokrajine).
- Naloge regionalnega pomena (po svoji naravi niso niti lokalnega niti državnega pomena, ampak vmesnega – regionalnega). Pokrajina izvaja naloge na področju regionalnega razvoja; okolja in prostora; prometa; gospodarstva; kmetijstva; visokega šolstva in razvoja; vzgoje in izobraževanja ter športa; zdravja; dela, družine in socialnega varstva; kulture; zaščite in reševanja.
- Upravne naloge in državne pristojnosti (odločanje v upravnih zadevah iz državne pristojnosti na prvi stopnji, ki jih sedaj opravljajo upravne enote).

3.3.1 POKRAJINE IN STRUKTURNI SKLADI EU

Pokrajine bodo pripomogle k uspešnejšemu kandidiranju Slovenije za sredstva EU iz Strukturnih in KS za spodbujanje skladnega regionalnega razvoja. Načelo partnerstva bo s pokrajinami izpolnjeno, država se bo morala tudi na tem področju demokratizirati in decentralizirati odločanje o projektih, ki jih sofinancira EU. S pokrajinami bo mogoča tudi normalnejša vključitev Slovenije v morebitne evroregije. Povečala se bo sposobnost Slovenije, da uspešno konkurira za evropska sredstva, ki jih EU daje za realizacijo konkretnih projektov. Na področju pokrajine bodo ljudje in občine sposobni povezati prizadevanja za pripravo takšnih kakovostnih programov, sofinanciranih s strani strukturnih skladov EU. Večina občin namreč za kaj takega ni dovolj usposobljena.

S pokrajinami bo okrepljeno čezmejno sodelovanje lokalnih skupnosti v enakopravni povezavi z ustreznimi lokalnimi skupnostmi v sosednjih državah, spodbudile bodo tako lasten kot skupen razvoj. Svet Evrope že desetletja spodbuja čezmejno sodelovanje lokalnih skupnosti članic. Eden izmed ciljev je bil dosežen s sprejetjem Madridske konvencije o čezmejnem sodelovanju (1980).

Pokrajine naj bi tudi zagotavljale enakomernejši regionalni razvoj Slovenije, saj naj bi se nanje prenesel pomemben del ekonomske moči in odgovornosti za lasten razvoj. Pri tem lahko imajo pomembno vlogo evropska sredstva za manj razvite. Slovenija kot celota bo, zaradi razvite osrednje pokrajine, vse manj upravičena do teh sredstev, za večino ostalih pokrajin pa je taka pomoč nujno potrebna (Vlaj, 2011).

3.4 REGIONALNA POLITIKA SLOVENIJE

Vizija regionalnega razvoja v Sloveniji za programsko obdobje 2007–2013 je skladen razvoj z uravnoteženimi gospodarskimi, socialnimi in okoljskimi vidiki v vseh slovenskih regijah, kar bo zagotovilo visoko življenjsko raven ter kakovost zdravja in bivanjskega okolja vseh prebivalcev v RS (SVLR, 2011d).

Za uresničevanje vizije zasleduje regionalna politika Slovenije dva cilja (SVLR, 2011d):

1. vzpostavitev učinkovitega modela upravljanja z regionalnim razvojem in
2. učinkovito izvedbo RRP in programov spodbujanja skladnega regionalnega razvoja 2007–2013.

Za »vzpostavitev učinkovitega modela upravljanja z regionalnim razvojem« in »izvedbo RRP in programov spodbujanja skladnega regionalnega razvoja do leta 2013« je postavljenih pet strateških ciljev (SVLR, 2011d):

1. decentralizacija odločitev v regionalnem razvoju,
2. vzpostavitev pogojev za oblikovanje evromakroregije s sedežem v RS,
3. učinkovito črpanje regionalnih spodbud Evropske zveze,
4. uspešna izvedba posebnih ukrepov regionalne politike in
5. uspešna izvedba RRP 2007–2013 v razvojnih regijah.

Cilji regionalne politike v Sloveniji do leta 2013 so naslednji (SVLR, 2011d):

- Zmanjšanje razvojnih razlik med regijami;
- Razvojno dohitevanje razvitih evropskih regij s strani vseh slovenskih regij;
- Preprečevanje razvojne ogroženosti v regijah;
- Povečanje razvojnih možnosti regij.

Regionalna politika lahko te cilje doseže v okviru celovite ekonomske politike države, ki bo regionalni kriterij vgradila kot merilo in vodilo v sektorske in področne razvojne načrte. Nadalje bo to mogoče realizirati samo, če se bo ustrezno povečala ponudba kvalitetnih projektov iz regij, ki zaostajajo v razvoju.

Velika priložnost za regionalni razvoj je tudi v razvojnem aktiviranju naravne in kulturne dediščine, ki sta danes največkrat razvojni oviri in tako slabi ogledali naše družbe. Regionalni razvojni programi, ki so nastali v dvanajstih slovenskih regijah, napovedujejo na tem področju odločne premike.

Razvojna politika v Sloveniji potrebuje regionalno izvajanje, kajti Slovenija potrebuje razvoj po meri svojih regij. Smo tako raznolika država, da bi bilo nemogoče usmerjati razvoj iz enega samega centra. Decentralizacija, subsidiarnost in partnerstvo za razvoj pomenijo v Sloveniji ekonomske in ne zgolj politične kategorije. Koncentracija gospodarskih aktivnosti in poselitve v Ljubljani in ob obeh razvojnih oseh je neprimeren razvojni koncept, ki bi povzročil velike eksterne stroške. Nasprotno pa policentrični razvoj zaradi relativne majhnosti Slovenije, relativno dobrih prometnih povezav in vse boljše dostopnosti ter samih zakonitosti razvoja postindustrijske informacije družbe, ne povzroča velikih transakcijskih stroškov, ki bi opravičevali centralizacijo.

Razvojni preboj potrebujejo vsa slovenska okolja, saj tudi tista najbolj razvita še precej zaostajajo za tekmece v širšem evropskem prostoru. Globalizacija in tržna tekma tudi najboljšim ne dopušča predaha in ravno v tem dejstvu, da je vse v gibanju, da je razvojno slabost mogoče obrniti v razvojno priložnost, je prihodnost še za tiste regije, ki danes zaostajajo v razvoju. Mednarodne primerjave ponujajo številne primere uspešnega razvojnega preboja tako podjetij, mest, regij kot celih držav. Slovenija tukaj uresničuje

sodobno strategijo, ki v celotno razvojno politiko države vgrajuje regionalni naboj in z aktiviranjem inovacij v regijah ter spodbujanjem gospodarske specializacije regij, skladno z njihovimi konkurenčnimi prednostmi, spodbuja konkurenčnost države kot celote. Samo med seboj povezane in v svet odprte regije so pot do inovativne, vsestransko razvite in uspešne države Slovenije. S takšno strategijo se uresničuje tudi strategija Evropske zveze, izražena v Lizbonski deklaraciji in prenovljeni Strategiji trajnostnega razvoja Evropske zveze (SVLR, 2011d).

3.4.1 AKTUALNE SPREMEMBE PRAVNIH AKTOV NA PODROČJU REGIONALNE POLITIKE

V času pisanja diplomskega dela (7. 3. 2011) je Državni Zbor RS sprejel *nov Zakon ZSRR-2*, ki je pričel veljati 19. 3. 2011 (Ur. list RS št. 20/2011, 18. 3. 2011).

Izpostaviti bi želeli naslednje pripombe:

- Zakon ZSRR-2 naloge in odgovornost izvajanja regionalnega razvoja nalaga občinam in državi (4. člen). V nasprotju z navedenim členom je 11. člen, kjer je predstavljena struktura Razvojnega sveta. V njem je zastopanih le 40 % članov predstavnikov občin. Županom in županjam vseh občin v regiji se zmanjšuje možnost soodločanja, hkrati pa se občinam nalaga 40 % ali več sofinanciranja regionalne razvojne agencije (21. člen).

Prevzemanje odgovornosti oz. možnost vplivanja na razvoj regije bo, glede na sprejet zakon, še dodatno otežena v velikih regijah, kjer bodo občine nujno zastopane le po delegatskem sistemu, ob sočasnem dejstvu, da zakon ne predvideva načina njihovega dogovarjanja, ki je doslej potekalo v okviru Svetov regije.

- Pravna oseba javnega ali zasebnega prava bo morala za podelitev pooblastila za opravljanje splošnih razvojnih nalog na regionalni ravni (20. člen) izpolnjevati neracionalne pogoje.

V Savinjski regiji obstaja dobro organizirano mrežno delovanje območnih razvojnih partnerstev, ki pokrivajo posamezna razvojna območja, zato ni smiselno z zakonom določiti število strokovno usposobljenih kadrov, zaposlenih na RRA. Poleg tega zahtevanih pet let delovnih izkušenj na zahtevnih projektih za 4 regionalne menedžerje, omejuje zaposlovanje mladih ter dodatno obremenjuje občinske proračune.

V aprilu 2011 je bila sprejeta tudi *nova Uredba o izvajanju ukrepov endogene regionalne politike* (Ur. list RS, št. 24/2011, 1. 4. 2011). Ta uredba podrobneje določa pogoje in merila ter postopek sofinanciranja regijskih projektov v skladu z dogovori za razvoj regij in dodatnih začasnih ukrepov razvojne podpore za problemska območja z visoko brezposelnostjo.

Če povzamemo vse to, se bo v naslednjih letih potrebno precej ukvarjati z zagotovitvijo standardov po novi zakonodaji, časa za pripravo resnično dobrih razvojnih projektov pa bo verjetno zmanjkovalo.

4 SAVINJSKA REGIJA IN NJEN REGIONALNI RAZVOJ

4.1 PREDSTAVITEV REGIJE

4.1.1 OPIS

Savinjska regija leži na vzhodu Slovenije in meji na severozahodu na razvito Ljubljansko oziroma na Osrednjeslovensko regijo, na severu na Koroško, na vzhodu na Podravsko in na jugu na Zasavsko in Posavsko regijo. Na severozahodu meji tudi z Avstrijo, na jugovzhodu pa s Hrvaško.

Regija je v Sloveniji tretja po velikosti, zajema 2.384 km², kar predstavlja 11,8 % površine celotne države.

V Savinjsko statistično regijo je vključenih 31 občin, ki so bile po prostorsko-socialno-ekonomskih kriterijih oblikovane v pet relativno homogenih subregij oziroma partnerstev (tabela št. 3). Občine so ustanovile Razvojno agencijo Savinjske regije, RASR d.o.o., ki je bila 1. 8. 2010 vpisana v evidenco subjektov spodbujanja razvoja na regionalni ravni, ki jo vodi SVLR kot pristojen organ za regionalni razvoj, kot subjekt spodbujanja razvoja na regionalni ravni za Savinjsko statistično regijo.

V regiji je osem upravnih enot: Celje, Laško, Mozirje, Slovenske Konjice, Šentjur pri Celju, Šmarje pri Jelšah, Velenje in Žalec (RASR, 2011).

Tabela 3: Podatki o občinah Savinjske statistične regije

Subregija	Občine
CELJSKA	Celje, Dobrna, Laško, Štore, Vojnik
SAVINJSKO-ŠALEŠKA	Solčava, Luče, Ljubno, Rečica ob Savinji, Gornji Grad, Nazarje, Mozirje, Šmartno ob Paki, Šoštanj, Velenje
SPODNJE SAVINJSKA	Braslovče, Polzela, Prebold, Tabor, Vranksko, Žalec
DRAVINJSKA	Slovenske Konjice, Vitanje, Zreče
OBSOTELJE IN KOZJANSKO	Dobje, Kozje, Podčetrtek, Rogaška Slatina, Rogatec, Šentjur pri Celju, Šmarje pri Jelšah
SAVINJSKA REGIJA	31 občin

Vir: RASR, 2011

4.1.2 PREBIVALSTVO

Junija 2009 je v Savinjski regiji prebivalo 259.741 oseb, kar predstavlja 12,7 % vsega prebivalstva Slovenije. Po gostoti poseljenosti je regija na četrtem mestu med slovenskimi regijami in ima nadpovprečno gostoto poselitve. Leta 2008 je v regiji prebivalo 109 oseb na km², slovensko povprečje je bilo 100 oseb na km². Razlike pa nastajajo glede gostote

poselitve znotraj regije. Najgosteje je naseljeno mesto Celje, kjer je konec leta 2008 živel 48.991 prebivalcev oziroma 18,9-odstotni delež prebivalcev v regiji. Druge večje občine, s prebivalci nad 10.000, so: Velenje, Žalec, Šentjur pri Celju, Slovenske Konjice, Rogaška Slatina, Laško. Ostale občine (24) so manjše in imajo povprečno po 3.815 prebivalcev (Statistični urad RS, 2011a, 2011b).

Število prebivalcev v Savinjski regiji se povečuje (+0,9 %; 2005–2009). Priselitev prebivalcev v regijo je večja kot odselitve v druge regije Slovenije, tako da je selitveni prirast med regijami v Savinjski regiji 5,6 na 1.000 prebivalcev.

Indeks staranja prebivalstva v Savinjski regiji znaša 108,3 % (podatek za l. 2008), kar jo uvršča na enajsto mesto in pomeni, da je v strukturi populacije še vedno več mladega kot starega prebivalstva. Najnižji indeks staranja ima občina Zreče (77,8 %), najvišjega pa imajo občine Gornji Grad, Celje, Solčava, Štore, Kozje – v povprečju 134,8 %. Leta 2008 je bilo v regiji delovno aktivnih 61,9% prebivalcev (Statistični urad RS, 2011a).

4.1.3 ORIS SAVINJSKE RAZVOJNE REGIJE

Podjetja Savinjske regije predstavljajo dobro desetino vseh slovenskih podjetij in ustvarijo dobro desetino prihodkov vseh podjetij v državi. Po velikosti, izraženi s povprečnim številom oseb, ki v njih delajo, so med največjimi v Sloveniji (5,7 oseb v letu 2009). Po indeksu delovne migracije za leto 2009 je število delovno aktivnih prebivalcev, ki v regiji delajo, le malo zaostajalo za številom delovno aktivnih prebivalcev, ki v regiji prebivajo (98). Izobrazbena struktura prebivalcev v starostni skupini 25–64 let se izboljšuje, v letu 2009 je tako imela najvišjo stopnjo izobrazbe že skoraj petina prebivalcev. Nadpovprečno število študentov na 1.000 prebivalcev in visok delež študentov med prebivalci starimi od 19 do 26 let pa predstavlja za regijo pomemben izobrazbeni potencial. Regija velja tudi za priljubljen cilj turističnih potovanj, saj jo je v letu 2009 obiskalo skoraj 11 % vseh turistov v državi, ki so v regiji prenočili povprečno štirikrat (Statistični urad RS, 2011b, str. 36).

Tabela 4: Oris Savinjske razvojne regije

KAZALCI	Savinjska regija	Slovenija
Površina v (km ²) – 2009	2.384	20.273
Število prebivalcev – 2009	259.525	2.042.335
Gostota poselitve (v km ²) – 2008	109	100
Letna stopnja rasti prebivalstva – 2009	4,6	7,2
Naravno in selitveno gibanje na 1.000 prebivalcev – selitveni prirast s tujino – 2008	9,7	9,2
Indeks staranja prebivalstva 2008	108,3	117,6
Število dijakov, 2009/2010, na 1.000 prebivalcev	45	43
Število študentov, 2009/2010, na 1.000 prebivalcev	58	56
Število diplomantov, 2009, na 100 študentov	15	15

Stopnja delovne aktivnosti – 2008	61,9	61,9
Število podjetij od 2008 dalje, na 1.000 prebivalcev	65	75
BDP/prebivalca v € (tekoči tečaj)	16.555	18.450
BDP na prebivalca, Indeks Slo=100 – 2008	11,5	100.0
BDP na prebivalca, Indeks Slo=100 – 2001	11,4	100.0
Bruto investicije, znesek na prebivalca v € – 2008	2.594	3.165
Bruto plača na zaposlenega (v €) – 2009	1.282,98	1.438,96
Neto plača na zaposlenega (v €) – 2009	844,84	930,00
Stopnja registrirane brezposelnosti, % – 2009	10,3	9,1
Stopnja registrirane brezposelnosti, % – 2005	12.7	10.2

Vir: Statistični urad RS, 2011a, 2011b

4.1.4 ORGANIZIRANOST REGIJE

Na območju Savinjske regije je od 1. avgusta 2010 dalje subjekt spodbujanja regionalnega razvoja RASR d.o.o., prej je bila Regionalna razvojna agencija (RRA) Celje.

Poleg uradnega subjekta spodbujanja regionalnega razvoja ima regija trenutno še nadaljnjo organiziranost (RASR, 2011):

1. *Svet regij*, ki ga sestavljajo župani vseh 31 občin. Njegova naloga je, da potrjuje izvedbene načrte oziroma delne izvedbene načrte RRP in tako določa razvojne prioritete regije za prijave na javne razpise.
2. *Regionalni razvojni svet*, ki ga sestavlja 32 članov. Od tega je 13 članov županov mestnih občin in občin regije, 13 članov predstavnikov gospodarstva in 6 članov predstavnikov sindikatov, nevladnih organizacij in drugih razvojnih partnerjev na ravni regije.
3. *Štirje Odbori regionalnega razvojnega sveta*:
 - *Odbor za človeške vire*, ki ga sestavljajo: predsednik, 5 članov odbora in predstavnik regionalne institucije,
 - *Odbor za komunalo, infrastrukturo, okolje in prostor*, ki ga sestavljajo: predsednik, 5 članov odbora in predstavnik regionalne institucije,
 - *Odbor za gospodarstvo*, ki ga sestavljajo: predsednik, 5 članov odbora in predstavnik regionalne institucije,
 - *Odbor za podeželje, okolje in dediščino*, ki ga sestavljajo: predsednik, 5 članov odbora in predstavnik regionalne institucije.
4. *Območna partnerstva*:
 - Območno razvojno partnerstvo Dravinjska dolina s sedežem v Slovenskih Konjicah,
 - Območno razvojno partnerstvo Obsotelje in Kozjansko (Razvojna agencija Sotla, Šmarje pri Jelšah),
 - Območno razvojno partnerstvo Osrednje Celjsko (Simbio, d.o.o., Celje),

- Območno razvojno partnerstvo Spodnje-Savinjsko (Razvojna agencija Savinja, Žalec),
- Območno razvojno partnerstvo Savinjsko-šaleška (Savinjsko šaleška območna razvojna agencija, d.o.o. Nazarje).

Glede na to, da je bil v marcu 2011 sprejet nov Zakon o spodbujanju skladnega regionalnega razvoja – ZSRR-2, se bo morala v naslednjih letih organiziranost Sveta regije in Regionalnega razvojnega sveta spremeniti (glej poglavje 4.4.1).

4.2 USTVARJALNOST IN EKONOMSKA STRUKTURA REGIJE

4.2.1 USTVARJALNOST REGIJE

Savinjska regija se po indeksu ustvarjalnosti uvršča v slovensko povprečje. Na to mesto jo postavlja nadpovprečna vrednost indeksa tolerantnosti, sredinska vrednost indeksa talenta in podpovprečna vrednost indeksa tehnologije. Trendni indeks ustvarjalnosti uvršča regijo dokaj visoko; na tretje mesto med slovenskimi regijami. V zadnjem času je regija dosegla precej napredka na vseh področjih ustvarjalnosti, največ na področju rasti indeksa patentov, raziskav in razvoja, kjer se uvršča na drugo mesto med slovenskimi regijami. Najmanj napredka je zabeležila na področju rasti indeksa ustvarjalnega razreda in rasti indeksa znanstvenega talenta, kjer se uvršča na deveto mesto med slovenskimi regijami. K napredku na zadnjih dveh področjih je pripomogla dobro razvita inovacijska struktura, drugi elementi – grozdi in človeški viri, ki prispevajo k celostni razvitosti inovacijskega sistema, pa so nekoliko manj prisotni (RRA Celje, 2006, str. 46–47).

Tabela 5: Indeks ustvarjalnosti

Kazalniki/indeks	SAVINJSKA REGIJA	SLOVENIJA
Indeks tehnologije	4,5	2,61
Povprečje inovacijskega indeksa, indeksa visokih tehnologij in indeksa RR	4,5	2,46
Inovacijski indeks	3,46	1,58
Število patentov na milijon prebivalcev (1995–2003)	48,01	32,80
Indeks RR	5,54	5,37
Delež izdatkov za raziskave in razvoj v BDP (povp. 2000–2002)	1,18	1,53
Indeks talenta	5,10	7,77
Povp. Indeks ustvarjalnega razreda, indeksa človeškega Kapitala in indeksa znanstvenega talenta	5,10	5,94
Indeks ustvarjalnega razreda	7,78	8,53
Delež zaposlenih z ustvarjalnim poklicem med	16,80	19,20

vsemi zaposlenimi (leto 2004)		
Indeks človeškega kapitala	5,50	4,65
Delež oseb z univerzitetno izobrazbo med prebivalstvom, starim od 25 do 64 let (popis 2002)	7,60	7,50
Indeks znanstvenega talenta	3,02	4,63
Delež raziskovalcev na 1000 zaposlenih (povprečje za obdobje 2000–2002)	3,50	5,00
Indeks tolerantnosti	6,81	4,35
Povp. indeksa stališč, indeksa vrednot in indeksa samoizražanja	5,98	4,34
Indeks stališč (leto 2000)	8,95	13,57
Obnašanje oz. strpnost družbe do različnih manjšin	64,29	69,50
Indeks vrednot (1997–1999)	3,21	2,82
Stopnja prisotnosti modernih vrednot v primerjavi s tradicionalnimi vrednotami	0,28	0,30
Indeks samoizražanja (1997–1999)	5,79	-3,38
Koliko družba ceni individualne vrednote posameznika in njegovo samoizražanje	-0,57	-0,51
Točke indeksa ustvarjalnosti	0,46	0,33

Vir: RRA Celje, 2006, str. 46

4.2.2 EKONOMSKA STRUKTURA IN MOČ REGIJE V LETU 2009

Leta 2009 je bilo v Savinjski regiji 9,4 % vseh gospodarskih družb v Sloveniji, ki so zaposlovale 12,9 % zaposlenih v slovenskih družbah in ustvarile desetino prihodkov, 5,8% čistega dobička, 9,3 % čiste izgube in 11,1 % dodane vrednosti. To leto so zabeležili nekoliko manj ugodne premike ekonomske moči v regiji. Delež prihodka je bil sicer nekoliko večji, zmanjšal pa se je delež čistega dobička in hkrati močno povečal delež v izgubah.

Na območju regije je v letu 2009 poslovalo 5.055 gospodarskih družb, ki so zaposlovale 61.966 oseb, kar je bilo za 4,3 % manj kot v letu 2008, ustvarile so prihodke v višini 7.553.420 tisoč € (brez upoštevanja učinka zalog). Obseg poslovanja se je realno zmanjšal. 3.218 gospodarskih družb je poslovno leto zaključilo s čistim dobičkom, 1.594 s čisto izgubo, 243 pa brez dobička oziroma izgube, torej na meji rentabilnosti. Regijska povprečna plača se je znižala in še bolj zaostaja za povprečno plačo gospodarskih družb v Sloveniji.

V Savinjski regiji so imela v letu 2009 gospodarska gibanja največji vpliv na sektor industrije in gradbeništva, ki je v tem letu oslabil svoj položaj; zaposloval je dve tretjini vseh zaposlenih v regiji, ustvaril 57,4 % celotnega prihodka, 84,6 % prihodka na tujih

trgih, dobri dve petini čistega dobička, hkrati pa za 5,6-krat povečal obseg čiste izgube. Omenjeni sektor je poslovno leto 2009 zaključil z negativnim finančnim učinkom.

Dobri dve tretjini gospodarskih družb v Savinjski regiji se je ukvarjalo s storitvenimi dejavnostmi. Obseg prihodka je bil v primerjavi z letom 2008 realno manjši. Sektor je nekoliko zmanjšal obseg čistega dobička in hkrati za 69,6 % zmanjšal obseg čiste izgube. Ta sektor je poslovno leto 2009 zaključil s pozitivnim finančnim učinkom, čeprav so znotraj sektorja štiri dejavnosti poslovale negativno.

Realni obseg kapitala se je zmanjšal, družbe so se na tržne razmere odzvale z odprodajo zalog in unovčevanjem kratkotrajnih finančnih naložb. V letu 2009 so se občutno znižale obrestne mere za nova posojila v domači valuti. Za zagotavljanje tekoče likvidnosti so družbe posegale tudi po kratkoročnih posojilih, dolgoročno zadolževanje pa beležimo predvsem pri družbah, ki so bile povezane v skupine. Še vedno so gospodarske družbe Savinjske regije več dolgovale kot terjale – bile so neto dolžnice.

Dodana vrednost je v letu 2009 najmočneje padla v industriji in gradbeništvu, kar pa je močno vplivalo tudi na poslovanje drugih gospodarskih družb v regiji. Neugodna gospodarska klima je vplivala na zmanjšan obseg poslovanja, močan vpliv so imela tudi gibanja tečajev na delniških trgih. Zaradi likvidnostnih težav so imele gospodarske družbe večje potrebe po denarju, močno se je povečalo število družb z blokiranim računom. Za oživitvev gospodarske rasti je nujno potrebno, da banke pričnejo z odobravanjem kreditov predvsem za naložbe, ki so nujne za večjo konkurenčnost in s tem nadaljnji razvoj (Agencija RS za javnopravne evidence in storitve, Izpostava Celje, 2010, str. 5–6, 15).

4.3 REGIONALNI RAZVOJ SAVINJSKE REGIJE

Že v RRP 2001–2006 kot tudi v RRP 2007–2013 si je regija zastavila kot prioritetni cilj »Oblikovanje ekonomsko uspešne ter ljudem in okolju prijazne Savinjske regije v Evropi regij«. Učinkovito gospodarstvo in blaginja ljudi v regiji bosta temeljila na visoko produktivnem, konkurenčnem, modernem, razvojno naravnem, odprtem in prilagodljivem podjetništvu (RASR, 2011).

Razvoj regije je Savinjska regija generirala ciljno, v ta namen so se oblikovali akcijski načrti na dveh ključnih področjih razvoja: gospodarstvu in človeških virih.

Predloge razvoja v regiji pripravlja RASR, d.o.o. Celje, skupaj z občinami. Svet regije, v katerem so župani 31 občin, potrjuje izvedbene načrte oziroma delne izvedbene načrte RRP in s tem določa razvojne prioritete regije za prijave na javne razpise za prednostno usmeritev »Regionalni razvojni program« v okviru OP krepitve regionalnih razvojnih potencialov za obdobje 2007–2013, prioritete »Razvoj regij«. V letu 2007 sta bila dva javna razpisa iz tega naslova, prav tako dva v letu 2008, v letu 2011 poteka peti javni razpis (RASR, 2011).

Temeljni razvojni cilj regije je oblikovanje ekonomsko uspešne, ljudem in okolju prijazne Savinjske regije v bodoči Evropi regij. Učinkovito gospodarstvo in blaginja ljudi bosta temeljila na visoko produktivnem, konkurenčnem, modernem, odprtem in razvojno naravnanim podjetništvu. Za doseganje razvojne vizije bo regija izvajala skupek med seboj povezanih aktivnosti, podprtih z zunanjimi ukrepi. Strategija regije je tako dvofazna: v prvi fazi izrabiti celotne trenutne notranje prednosti; v drugi fazi nato endogene razvojne dejavnike nadgraditi in okrepiti z zunanjo pomočjo (domači ukrepi, razvojna podpora iz EU) (RASR, 2011).

4.3.2 RRP SAVINJSKE REGIJE 2001–2006

RRP Savinjske regije 2001–2006 je nastal na osnovi ZSRR leta 1999 in kot realizacija Strategije gospodarskega razvoja Slovenije, ki se je implementirala skozi DRP 2001–2006. Savinjska regija je svoj RRP sprejela prva v Sloveniji, s konsenzom na vseh 31 občinskih svetih regije.

Vlada RS je na nacionalnem nivoju leta 2001 sprejela DRP 2001–2006, v katerem naj bi se realizirali cilji Slovenije skozi pet razvojnih prednostnih nalog (RRA Celje, 2006, str. 12):

- Spodbujanje podjetniškega sektorja in konkurenčnosti;
- Znanje, razvoj človeških virov in zaposlovanje;
- Ekonomska infrastruktura in kakovost bivanja;
- Prestrukturiranje kmetijstva in razvoj podeželja;
- Krepitev skladnega regionalnega razvoja.

Zagotovo pa se lahko trdi, da najmanj tri prednostne naloge niso bile realizirane niti na nacionalnem niti na regionalnem nivoju (RRA Celje, 2006, str. 12):

- ni povečanja konkurenčnosti slovenskega gospodarstva (na evropskih lestvicah konkurenčnosti je Slovenija nazadovala za več kot 20 mest),
- ni prestrukturiranja kmetijstva in razvoja podeželja,
- skladen regionalni razvoj se ni okreplil (razlike med najbolj in najmanj razvito regijo v tem obdobju so se celo povečale).

Na podlagi ZSRR bi bile morale manj razvite regije dobiti direktno 1 % BDP dodatnih neposrednih spodbud, da bi zmanjševale svoj razvojni zaostanek. To bi pomenilo približno 50–60 milijard SIT dodatnih sredstev. Vendar država ni spoštovala svojih lastno sprejetih obveznosti iz ZSRR in so v letih 2001–2006 regije dobile le približno 5% načrtovanih sredstev.

Sredstva so dodeljevali skozi zapleten sistem izbora in spremljanja, zato so rezultati celotnega sistema pospeševanja razvoja manj razvitih regij po petih letih bistveno manjši, kot bi lahko bili. Na nivoju države so se razvile obsežne centralizirane administrativne implementacijske strukture, na nivoju regije pa se je celoten proces odvijal na relativno velikih konfliktih razdeljevanja minimalnih sredstev, o katerih so lahko (posredno) odločale regije. Na nacionalnem nivoju je tako nastajal nemajhen kadrovski administrativni aparat,

regije pa so »dobile« le kadrovsko oslabiljene RRA in mreže »nedonošenih« lokalnih podjetniških centrov (nekateri so se preimenovali v območne razvojne agencije).

V teh letih je bil v Sloveniji vzpostavljen centraliziran model regionalizma. Rezultat tega modela je, da se slovenske regije v Evropi regij sploh ne pojavijo kot regionalne razvojne entitete in na svojo globalno konkurenčnost sploh ne morejo vplivati, ker za to nimajo nobenih vzvodov (RRA Celje, 2006, str. 12–13).

V drugem delu programskega obdobja 2001–2006 je bila Slovenija že članica EU (april 2004) in je lahko koristila evropska strukturna sredstva in sredstva KS. V tem obdobju je bilo vodenje, upravljanje in razdeljevanje sredstev v celoti centralizirano. Regije niso bile vključene v programiranje EPD – dokumenta, ki je služil kot orodje za razporeditev evropskih strukturnih sredstev. Zaradi sektorskega načina načrtovanja, so se s sredstvi reševali razni parcialni problemi, na ravni instrumentov pa ni prišlo do povezovanja med ukrepi in projekti. Denar, ki je bil preko EDP-ja lociran v posamezne projekte regije, ni bil del nacionalno-regionalnih izvedbenih strategij, predstavljal je bolj delitev po ključu »vsakemu nekaj«. Problem je bilo tudi strukturiranje EDP-ja na osnovi prioritet, ukrepov in količine denarja za posamezen ukrep. Prioriteta Gospodarstvo in konkurenčnost v širšem smislu, je bila v izvedbeni strukturi EPD-ja izrazito podcenjena. Za ključne prioritete EPD-ja je bilo namenjenih 330 mio € sredstev (povprečno 9,1 mio € letno na regijo). Za sektor kmetijstva, ki daje samo 2 % BDP Sloveniji, pa 281,6 mio € (RRA Celje, 2006, str. 13).

Država, kot tudi regije, so lahko iz tega obdobja potegnile koristne izkušnje (RRA Celje, 2006, str. 13):

- da se ključni dokumenti (sedaj DRP in RRP-ji) pripravljajo bistveno bolj odgovorno in da so ključni razvojni cilji v pravilni velikosti podkrepjeni s finančnimi viri opredeljenimi s prioritetskimi ukrepi,
- da se regije ne obnašajo pasivno, čakajoč na dodeljena sredstva, temveč vzpostavijo proaktivni pristop, od spodaj navzgor, z jasnimi regionalnimi razvojnimi in gospodarskimi strateškimi cilji,
- da morata partnerja, država in regija, vzpostaviti bistveno boljši implementacijski organizacijski sistem za črpanje strukturnih sredstev in zagotoviti bistveno več znanja v kadrih, tako na nacionalnem kot na regionalnem nivoju.

4.3.3 RRP SAVINJSKE REGIJE 2007–2013

RRP Savinjske regije 2007–2013 je programsko investicijski dokument regije za programsko obdobje 2007–2013, ki ima naslednje ključne cilje (RRA Celje, 2006, str. 24):

- RRP opredeljuje razvojno strategijo regije in ključne prioritete ter ukrepe, s katerimi namerava Savinjska regija doseči ključne cilje do leta 2013;
- RRP je izvedbeni dokument za načrtovano realizacijo prioriternih investicijskih projektov in instrumentov za pritegnitev tujih investicij v regijo;

- RRP Savinjske regije je pogajalski dokument in podlaga za pogajanja o vsebini in velikosti sofinanciranja regionalnih prioritet iz evropskih strukturnih sredstev, ki jih prejme Slovenija v obdobju 2007–2013;
- RRP Savinjske regije bo predstavljal osnovo za sklenitev Pogodbe o razvoju za 7-letno programsko obdobje med regijo in državo.

5 VLOGA KOHEZIJSKIH SREDSTEV EU V SAVINJSKI REGIJI IN POGLED V PRIHODNOST

To poglavje je analitične narave. V prvem delu bomo uporabili analizo formalnih dokumentov – primarnih virov, na podlagi katerih bomo ocenili skupno vrednost namenjene kvote za Savinjsko regijo. Drugi, empirični del, bo temeljil na anketnem vprašalniku – Anketiranje občin, ki črpajo sredstva za sofinanciranje operacij OP krepitev regionalnih razvojnih potencialov, razvojne prioritete »Razvoj regij«.

Na podlagi soočenja s problemom nezainteresiranosti nekaterih občin za sodelovanje pri anketnem vprašalniku smo bili prisiljeni naknadno pridobiti podatke za manjkajoče občine, s strani uradno potrjenega subjekta za spodbujanje regionalnega razvoja Savinjske regije, RASR d.o.o. Izvedli smo intervju z vodjo projektov na RASR d.o.o., mag. Barbaro M. Marzidovšek.

Na koncu bomo lahko zaključili z analizo statistik – analiza finančnih kazalnikov, statistik, koliko sredstev so občine Savinjske regije pridobile in v katera vsebinska področja so jih usmerile.

Raziskava, ki jo želimo opraviti je evalvacija črpanja sredstev iz ESRR na ravni občin Savinjske regije. Gre za evalvacijo na koncu (ex-post), saj preverjamo učinke že sprejetih politik in prav tako za evalvacijo za naprej, saj bomo preverjali morebitne učinke ukrepov za v prihodnje.

5.1 ANALIZA IZVEDBENIH NAČRTOV RRP SAVINJSKE REGIJE V OBDOBJU 2007–2013

V Savinjski regiji se je s pripravo in sprejetjem RRP za obdobje 2001–2006 vzpostavilo partnerstvo med različnimi institucijami na področju regije, kot tudi na nivoju države.

V letu 2006 je sledila priprava RRP Savinjske regije za obdobje 2007–2013, ki je temeljni programski dokument na ravni regije, saj določa njene prednostne razvojne naloge v omenjenem obdobju. Skladno z ZSRR, določili Uredbe o regionalnih razvojnih programih, regija izvaja razvojni program na podlagi izvedbenega načrta RRP, ki se pripravi za triletno obdobje, na temelju poziva SVLR (SVLR, 2011, str. 3).

Savinjska regija je pripravila tri izvedbene načrte RRP, in sicer:

1. Izvedbeni načrt RRP Savinjske regije za obdobje 2007–2009, ki je bil sprejet na Svetu regije, dne 18. 6. 2007,
2. Izvedbeni načrt RRP Savinjske regije za obdobje 2008–2010, ki je bil sprejet na Svetu regije, dne 8. 5. 2008, in

3. Izvedbeni načrt RRP Savinjske regije za obdobje 2010–2012, ki je bil sprejet na Svetu regije decembra 2010, in predstavlja novelacijo in razširitev izvedbenega programskega dokumenta, pripravljenega v letu 2007.

Način priprave Izvedbenega načrta RRP Savinjske regije je zakonsko opredeljen in usklajen z RRP Savinjske regije za obdobje 2007–2013. Obsega izvedbene projekte Savinjske regije, ki so bili v obdobju sprejemanja izvedbenih načrtov planirani, in naj bi jih v omenjenem obdobju izvajali nosilci projektov, ki so v večini občine. Dokumenti vsebujejo projekte, potrjene s strani Sveta regije, ki so izpolnjevali kriterije za prijavo na javne razpise v okviru razvojne prioritete »Razvoj regij«, prednostne usmeritve »Regionalni razvojni programi« (SVLR, 2011, str. 3).

5.1.1 IZVEDBENI NAČRT REGIONALNEGA RAZVOJNEGA PROGRAMA SAVINJSKE REGIJE ZA OBDOBJE 2007–2009

Uredba o izvajanju postopkov pri porabi sredstev evropske kohezijske politike v Republiki Sloveniji v programskem obdobju 2007–2013 ureja pristojnosti, odgovornosti in medsebojna razmerja državnih organov in prejemnikov proračunskih sredstev v postopkih načrtovanja in porabe sredstev evropske kohezijske politike v Republiki Sloveniji v programskem obdobju 2007–2013.

Po Uredbi o regionalnih razvojnih programih se RRP izvaja z izvedbenim načrtom, za pripravo katerega je zadolžena RRA, katere naloga je spodbujati razvoj na regionalni ravni. Izvedbeni načrt RRP mora biti ustrezno strukturiran, usklajen z RRP, upoštevati mora DRP ter proračunske okvire na državni in občinski ravni. Pripravljeni projektni predlogi, ki so vključeni v izvedbenem načrtu RRP, morajo predstavljati zaključeno funkcionalno celoto in izkazovati regionalni pomen in vpliv na dodano vrednost gospodarstva v regiji ter prispevati k ustvarjanju novih delovnih mest ali pa vplivati na izboljšanje stanja okolja in zagotavljati osnovno komunalno infrastrukturo (SVLR, 2007, str. 22).

V okviru prvega javnega razpisa za prednostno usmeritev »Regionalni razvojni programi« v okviru OP krepitve regionalnih razvojnih potencialov za obdobje 2007–2013, razvojne prioritete »Razvoj regij« (Ur. l. RS št. 48/2007) so bili do sofinanciranja upravičeni projekti, ki podpirajo naslednja vsebinska področja (SVLR, 2007, str. 23): Ekonomska in izobraževalna infrastruktura, prometna infrastruktura, okoljska infrastruktura, razvojni projekti v območjih s posebnimi varstvenimi režimi in v turističnih območjih, razvoj urbanih območij in socialna infrastruktura, kadar pomanjkanje te infrastrukture prestavlja pomembno oviro za hitrejšo regionalno rast in razvoj ter usklajevanje delovnih mest.

Na podlagi DRP 2007–2013 so vsaki regiji v Sloveniji zagotovljene regionalne spodbude. Tako je Savinjski regiji v obdobju 2007–2009 pripadalo 26.438.507 € regionalnih spodbud (SVLR, 2007, str. 26).

Prednostna usmeritev »Regionalni razvojni programi« vključuje ukrepe, določene v RRP, ki so v pristojnosti samoupravnih lokalnih skupnosti oziroma je smiselno, da se izvajajo »po meri« lokalnega okolja. Savinjska regija je v Izvedbeni načrt za obdobje 2007–2009 kot prioriteto vključila vsebinska področja, na katerih so bile ugotovljene neizkoriščene priložnosti v regionalnem razvoju (SVLR, 2011, str. 9): prometna infrastruktura, spodbujanje razvoja turizma, ekonomska infrastruktura, okoljska infrastruktura, razvoj urbanih območij in socialno varstvena infrastruktura.

Tabela 6: Načrtovani projekti Savinjske regije v Izvedbenem načrtu 2007–2009

Vsebinska področja	Št. operacij	Vrednost projekta v €	Vrednost sofinanciranja v €	% sredstev
Okoljska infrastruktura	10	8.050.770,00	4.708.498,00	18
Ekonomska infrastruktura	7	11.501.856,00	5.771.778,00	22
Spodbujanje razvoja turizma	10	12.191.124,00	7.087.017,00	27
Razvoj urbanih območij	1	613.412,00	434.500,00	1
Prometna infrastruktura	10	12.300.971,00	8.407.809,00	32
SKUPAJ	38	44.658.133,00	26.409.602,00	100

Vir: SVLR, 2007

Iz tabele 6 je razvidno, da je Savinjska regija v obdobju 2007–2009 načrtovala sofinanciranje projektov v vrednosti 26.409.206,00 €, kar je nekoliko manj, kot jih je imela na voljo (26.438.507,00 €). Skupna vrednost projektov je znašala 44.658.133,00 €, kar pomeni, da so razliko v vrednosti 18.248.531,00 € pokrili nosilci projektov, kar so bile v večini občine Savinjske regije. Prav tako tabela 6 kaže na dejstvo, da so bili predvideni projekti usmerjeni predvsem v prometno infrastrukturo, sledilo je področje spodbujanja razvoja turizma in področje ekonomske infrastrukture.

5.1.2 IZVEDBENI NAČRT REGIONALNEGA RAZVOJNEGA PROGRAMA SAVINJSKE REGIJE ZA OBDOBJE 2008–2010

V letu 2008 je regija pristopila k pripravi Izvedbenega načrta RRP za obdobje 2008–2010, ki je predstavljal novelacijo in razširitev izvedbenega programskega dokumenta, pripravljenega v letu 2007. Pripravo predloga izvedbenega načrta RRP Savinjske regije za

omenjeno obdobje je vodila RRA Celje. Način in metodologija priprave izvedbenega načrta RRP sta ostala enaka kot za obdobje 2007–2009 (SVLR, 2008a, str. 5).

Tabela 7: Načrtovani projekti Savinjske regije v Izvedbenem načrtu 2008–2010

Vsebinska področja	Št. operacij	Vrednost projekta v €	Vrednost sofinanciranja v €	% sredstev
Okoljska infrastruktura	6	5.870.691,00	3.444.448,00	18
Ekonomska infrastruktura	2	2.367.363,00	1.260.227,00	7
Spodbujanje razvoja turizma	6	3.705.937,00	2.244.499,00	12
Razvoj urbanih območij	0	0	0	0
Prometna infrastruktura	14	19.382.783,00	11.798.224,00	63
SKUPAJ	28	31.326.774,00	18.747.398,00	100

Vir: SVLR, 2008a

Tabela 7 kaže, da je Savinjska regija v programskem obdobju 2008–2010 načrtovala sofinanciranje projektov v vrednosti 18.747.398,00, od tega je bilo kar 63 % sredstev (11.798.224,00 €) namenjenih prometni infrastrukturi. Močno so se zmanjšala sredstva namenjena spodbujanju razvoja turizma in ekonomski infrastrukturi, nobenega projekta pa regija ni usmerila v razvoj urbanih območij.

5.1.3 IZVEDBENI NAČRT REGIONALNEGA RAZVOJNEGA PROGRAMA SAVINJSKE REGIJE ZA OBDOBJE 2010–2012

Na podlagi pregleda prejšnjih dveh izvedbenih načrtov je bistvena sprememba aktualnega v natančneje določeni metodologiji izbora projektov in kriterijih, ki projekte vključujejo na prioriteto listo za vključitev v Izvedbeni načrt RRP.

Osnovna izhodišča in pogoji za uvrščanje projektov v predhodnih izvedbenih načrtih so bili že določeni na državni ravni, vendar je država sedaj zahteve močno zaostila. Savinjska regija je pri uvrščanju projektov v Izvedbeni načrt za obdobje 2010–2012 upoštevala naslednja osnovna izhodišča (SVLR, 2011, str. 4):

- projekt predstavlja zaključeno funkcionalno celoto (tehnično-tehnološko in ekonomsko nedeljiv sklop aktivnosti ali investicij z jasno določenim ciljem),

- projekt je izvedljiv v obdobju, za katerega se predlaga (pravočasno pripravljena investicijska in projektna dokumentacija ter dovoljenja za poseg v prostor),
- zmožnost zagotovitve lastnega dela sredstev oziroma ustrezno načrtovanje le-teh v razvojnih načrtih nosilca).
- urejeno lastništvo zemljišč, objektov....

V okviru RRP pa so bile postavljene zahteve, da projekt sledi programskim ciljem znotraj posameznega načrtovanega ukrepa, še zlasti pa mora (SVLR, 2011, str. 4):

- zmanjševati regionalne razlike oz. reševati specifične razvojne težave posameznega območja v regiji;
- slediti zahtevam trajnostnega razvoja, izboljšanja stanja okolja in osnovne komunalne infrastrukture;
- izkazovati regionalni pomen .

Iz nabora načrtovanih projektov v obdobju 2010–2012 so v regiji oblikovali listo prioriteten projektov, ki podpirajo naslednja vsebinska področja (SVLR, 2011, str. 4, 5):

- ekonomska infrastruktura – obrtne, poslovne in industrijske cone na degradiranih površinah do 50 ha celotne površine,
- ekonomska infrastruktura – regijski podjetniški inkubatorji in drugi razvojni centri regionalnega pomena, ki pokrivajo gravitacijska območja najmanj 30.000 prebivalcev in najmanjša enota ni manjša od 200m² ter niso vključeni v regionalna gospodarska središča v okviru Resolucije o nacionalnih razvojnih projektih 2007-2013 ter niso specializirani univerzitetni inkubatorji in t.i. »spin-off« inkubatorji v podjetjih,
- izobraževalna infrastruktura – višješolska regijska izobraževalna središča,
- okoljska infrastruktura – odvajanje in čiščenje odpadnih voda (sekundarno kanalizacijsko omrežje in/ali čistilne naprave do 2.000 PE),
- okoljska infrastruktura – oskrba z vodo, zmanjševanje vodnih izgub na vodovodnih sistemih, posodobitev vodovodnih sistemov,
- okoljska infrastruktura – izgradnja rezervnih vodnih virov za manjše sisteme – do 49.000 prebivalcev,
- javna infrastruktura v območjih s posebnimi varstvenimi režimi in v turističnih območjih – urejanje okolja z izgradnjo ekoremediacijskih objektov (rastlinske čistilne naprave, večnamensko upravljanje z jezeri, melioracijski jarki, vegetacijski pasovi in bariere, čiščenje onesnažene zemlje in sedimentov, zaščita in varovanje močvirij, revitalizacije potokov, ERM za javne turistične objekte, sonaravna sanacija deponij in črnih odlagališč, izkoriščanje in varovanje okolja z geotermalnimi vodami ...),
- javna infrastruktura v območjih s posebnimi varstvenimi režimi in v turističnih območjih – trženje in razvoj izdelkov in storitev, ki prispevajo k biotski raznovrstnosti (oblikovanje blagovnih znamk za širša območja varstva narave, oblikovanje standardov, trženjske aktivnosti),
- javna infrastruktura v območjih s posebnimi varstvenimi režimi in v turističnih območjih – obnova kulturne dediščine (kulturni spomeniki lokalnega pomena v

- lasti občin), izgradnja večnamenske infrastrukture, povezane z razvojem turizma in promocijo regije (namenjena različnim dejavnostim, vendar mora biti najmanj 50 % površine objekta namenjena kulturnim dejavnostim),
- javna infrastruktura v območjih s posebnimi varstvenimi režimi in v turističnih območjih – izgradnja in urejanje javne turistične infrastrukture in turistično-razvojnih projektov lokalno-regionalnega pomena v vrednosti investicije največ 4.000.000 EUR (in niso financirani v okviru Resolucije o nacionalnih razvojnih projektih 2007-2013): kolesarske poti (ki niso v omrežju državnih kolesarskih poti) kot del turistične infrastrukture, avtodom postajališča, parkirišča za potrebe razvoja turizma, priprava in opremljanje učnih poti, priprava učilnic na prostem, didaktična oprema učnih točk, priprava in opremljanje kolesarskih poti, zasnova pohodnih poti in njihova ureditev, povezovanje obstoječih potencialov kraja v ponudbo na prostem, promocija zdravega načina življenja, promocijsko-izobraževalne aktivnosti,
 - razvoj urbanih območij – strokovne podlage in izdelava regionalnih prostorskih načrtov,
 - razvoj urbanih območij – načrtovanje učinkovitega javnega potniškega prometa v širših gravitacijskih območjih,
 - razvoj urbanih območij – zagotavljanje čistih transportnih sistemov in javnega potniškega prometa (infrastruktura za potrebe nemotoriziranega prometa, parkirišča na obrobju za potrebe razvoja sistemov »park & ride«), kolesarske poti kot spodbujanje življenjskega sloga manj odvisnega od avtomobila, projekti za povečanje nemotoriziranega in zmanjšanje motoriziranega prometa v mestnih naseljih,
 - razvoj urbanih območij – vzpostavitev katastrov gospodarske javne infrastrukture,
 - razvoj urbanih območij – celovita prenova starih mestnih jeder in zgodovinskih mest (objekti, ulice, trgi) ter celovita prenova degradiranih in opuščenih urbanih območij v mestnih jedrih in zgodovinskih naseljih, ki imajo status mestnih naselij, povečanje atraktivnosti (celovita prenova) objektov, ulic in trgov v degradiranih in opuščenih urbanih območjih (v rudarskih in industrijskih območjih),
 - socialna infrastruktura – domovi za ostarele, varstveno delovni centri,
 - socialna infrastruktura – sanacija ali gradnja vrtcev po kriterijih učinkovite (nizko-energetske) rabe energije,
 - socialna infrastruktura – urgentni centri, ki so v lasti samoupravnih lokalnih skupnosti ali javnih zavodov, katerih ustanovitelj je samoupravna lokalna skupnost.

Skupni znesek predvidenega sofinanciranja vseh prioritetenih projektov iz ESSR ne sme presežati razpoložljive kvote za Savinjsko regijo, kakor kaže tabela 8 (SVLR, 2011, str. 6):

Tabela 8: Regijska kvota za obdobje 2010–2013, ki je osnova za pripravo liste prioritetnih projektov iz Izvedbenih načrtov RRP

Regija	Skupna kvota regije 2007-2013	Razpoložljiva kvota 2010-2012	Ocena preostanka sredstev
SAVINJSKA	83.375.147,00	26.238.894,00	12.506.272,00

Vir: SVLR, 2011, str. 6

Tabela 9: Načrtovani projekti Savinjske regije v Izvedbenem načrtu 2010–2012

Vsebinska področja	Št. operacij	Vrednost projekta v €	Vrednost sofinanciranja v €	% Sredstev
Okoljska infrastruktura	19	20.051.785,00	10.108.115,00	39
Ekonomska infrastruktura	5	4.451.093,00	3.169.710,00	12
Spodbujanje razvoja turizma	8	11.215.536,00	7.601.761,00	29
Socialno varstvena infrastruktura	7	9.927.674,00	5.330.976,00	20
Prometna infrastruktura	0	0	0	0
SKUPAJ	39	45.646.088,00	26.210.562,00	100

Vir: SVLR, 2011

Iz tabele 9 je razvidno, da je Savinjska regija za programsko obdobje 2010–2012 planirala sofinanciranje projektov v okviru predvidene kvote obdobja, ki je znašala 26.238.894,00 €, in sicer v vrednosti 26.210.562,00 €. V primerjavi s prejšnjima izvedbenima načrtoma je opazna precejšnja razlika v vsebinski strukturi sredstev sofinanciranja. Projekti namreč niso več usmerjeni v prometno infrastrukturo. Kar 7 projektov (20 % vseh sredstev) je usmerjenih v socialno varstveno infrastrukturo, 8 projektov (29 % vseh sredstev) pa je namenjenih spodbujanju razvoja turizma. Še vedno je 19 projektov usmerjenih v področje okoljske infrastrukture, vendar večina v zagotavljanje ureditve kanalizacijskih sistemov s čistilnimi napravami.

5.2 ANALIZA JAVNIH RAZPISOV V OKVIRU OP KREPITVE REGIONALNIH RAZVOJNIH POTENCIALOV ZA OBDOBJE 2007–2013 NA PODLAGI ANKETNEGA VPRAŠALNIKA

Glede na pridobljene podatke iz prejšnjega poglavja smo želeli z anketnim vprašalnikom rešiti problem, ki je bil izpostavljen tudi konec meseca januarja 2010, ko je Svet Savinjske regije RRA Celje vzel vsa pooblastila in s tem status subjekta za spodbujanje skladnega regionalnega razvoja. Savinjski regiji so namreč očitali, da so občine večino počrpanih sredstev iz EU v okviru OP Razvoja regij porabile za prometno in komunalno infrastrukturo.

Anketni vprašalnik smo poslali na 31 občin Savinjske regije: Žalec, Vransko, Tabor, Prebold, Polzela, Braslovče, Solčava, Luče, Ljubno ob Savinji, Rečica ob Savinji, Gornji Grad, Nazarje, Mozirje, Šmartno ob Paki, Šoštanj, Velenje, Slovenske Konjice, Vitanje, Zreče, Dobje, Kozje, Podčetrtek, Rogaška Slatina, Rogatec, Šentjur in Šmarje pri Jelšah. Vrnjenih smo dobili rešenih le 24 anket. Zato smo se za dodatne informacije obrnili na RASR d.o.o., ki kot subjekt spodbujanja regionalnega razvoja razpolaga z vsemi podatki. Izvedli smo intervju z vodjo projektov na RASR d.o.o., mag. Barbaro M. Marzidovšek. Na podlagi vprašalnika in podatkov pridobljenih z intervjujem smo prišli do naslednjih rezultatov.

SVRL je v letih 2007 in 2008 izvedla štiri javne razpise v okviru razvojne prioritete »Razvoj regij« iz OP krepitve regionalnih razvojnih potencialov za obdobje 2007-2013.

V mesecu juniju 2007 je bil objavljen prvi javni razpis za prednostno usmeritev »Regionalni razvojni programi« v okviru OP krepitve regionalnih razvojnih potencialov za obdobje 2007–2013, razvojne prioritete »Razvoj regij«. V okviru tega projekta so se sofinancirali projekti, ki so se izvajali v obdobju 2007–2009. Za Savinjsko regijo je bilo razpisanih 27.304.125 €, dejansko so bila izčrpana sredstva v višini 16.535.425,35 €.

Neporabljeni sredstva prvega javnega razpisa v višini 10.095.400 €, je SVLR ponovno razpisala kot razpoložljiva sredstva drugega javnega razpisa (september 2007), izčrpana so bila v višini 9.716.526,23 €.

Marca 2008 je SVLR objavila tretji javni razpis, v katerem je za Savinjsko regijo razpisala 18.747.406 € (od tega 141.417 € neporabljenih sredstev prvega in drugega javnega razpisa). V okviru tega razpisa so bili financirani projekti, ki so se izvajali v obdobju 2008–2010 in bili dejansko sofinancirani v vrednosti 18.117.136,00 €.

Neporabljeni sredstva tretjega javnega razpisa, v višini 217.272 €, je SVLR ponovno razpisala kot razpoložljiva sredstva četrtega javnega razpisa (avgust 2008). Vendar sredstva tega razpisa niso bila porabljena, saj je občina Šmartno ob Paki od pogodbe s projektom »Oaza mladosti« odstopila.

V okviru prednostne usmeritve »Regionalni razvojni programi« je bilo v štirih razpisih za Savinjsko regijo razpisanih skupaj 45.264.308 €, potrjenih je bilo 66 projektov. Od pogodb o sofinanciranju sta odstopila dva projekta, tako je znašala vrednost izvedenih projektov iz te prednostne usmeritve 44.369.087,58 € (tabela 10).

Tabela 10: Podatki prvih štirih javnih razpisov za prednostno usmeritev »Regionalni razvojni programi«

Št. javnega razpisa	Datum objave	Razpisana sredstva za Savinjsko regijo v €	Število izvedenih operacij	Porabljena sredstva v €
Prvi	1.6.2007	27.304.125	25	16.535.425,35
Drugi	21.9.2007	10.095.400*	13	9.716.526,23
Tretji	7.3.2008	18.747.406	26	18.117.136,00
Četrti	1.8.2008	217.272	0	0
SKUPAJ			64	44.369.087,58

*ponovitev prvega javnega razpisa

Vir: lasten (priloga 2)

Prednostna usmeritev »Regionalni razvojni programi« je bila v prvih štirih javnih razpisih usmerjena predvsem v sofinanciranje projektov na vsebinskih področjih: ekonomska infrastruktura, prometna infrastruktura, spodbujanje razvoja turizma, okoljska infrastruktura in razvoj urbanih območij.

Sofinanciranje operacij iz ESRR je mogoče do največ 85 % upravičenih stroškov, 15 % upravičenih stroškov pa zagotavljajo občine (SVLR, 2011, str. 8). Vendar pa vodja projektov na RASR d.o.o., mag. Barbara M. Marzidovšek, pravi: »Višina sofinanciranja je lahko zavajajoča, saj visok delež predstavljajo neupravičeni stroški, kot so DDV in drugi«.

Tabela 11: Razdelitev sredstev sofinanciranja prvih štirih javnih razpisov po vsebinskih področjih

Vsebinsko področje	Št. operacij	Vrednost projekta v €	Vrednost sofinanciranja v €	% sredstev
Okoljska infrastruktura	15	13.944.831,49	8.007.237,00	18
Ekonomska infrastruktura	9	13.352.243,31	6.374.962,83	14
Spodbujanje razvoja turizma	15	17.389.014,57	9.331.821,97	21
Razvoj urbanih	1	672.848,57	434.500,00	1

območij				
Prometna infrastruktura	24	33.971.164,48	20.220.555,78	46
SKUPAJ	64	79.330.102,42	44.369.087,58	100

Vir: lasten (priloga 2)

V prvih štirih javnih razpisih je bilo za prednostno usmeritev »Regionalni razvojni programi« v Savinjski regiji izvedenih 64 projektov v skupni vrednosti sofinanciranja dobrih 44 mio €. Največ sredstev je bilo dodeljenih projektom s področja prometne infrastrukture, in sicer 46 %, sledijo projekti s področja spodbujanja razvoja turizma z 21 % ter projekti okoljske infrastrukture (18 %). Tabela 11 potrjuje, da so izvedeni projekti bili usmerjeni v vsebinska področja, ki jih je določal Izvedbeni načrt RRP Savinjske razvojne regije za obdobji 2007–2009 in 2008–2010.

Januarja 2010 je SVLR objavila Javni poziv za predložitev vlog za sofinanciranje operacij iz naslova prednostne usmeritve »Regionalni razvojni programi« razvojne prioritete »Razvoj regij« OP krepitev regionalnih razvojnih potencialov 2007–2013, za obdobje 2010–2012. Višina nepovratnih sredstev, ki so na razpolago za sofinanciranje operacij v tem obdobju, znaša približno 203.226.681,00 €, Savinjski regiji je bilo dodeljenih 26.238.894,00 € (SVLR, 2010, str. 14).

Tabela 12: Razdelitev sredstev sofinanciranja petega javnega razpisa po vsebinskih področjih

Vsebinsko področje	Št. operacij	Vrednost projekta v €	Vrednost sofinanciranja v €	% sredstev
Okoljska infrastruktura	19	20.051.785,00	10.108.115,00	40
Ekonomska infrastruktura	5	4.451.093,00	3.169.710,00	13
Spodbujanje razvoja turizma	7	9.177.806,00	6.732.614,00	27
Socialnovarstvena infrastruktura	6	9.272.205,00	4.877.910,00	20
SKUPAJ	37	42.952.889,00	24.888.349,00	100

Vir: lasten (priloga 3)

V okviru prednostne usmeritve »Regionalni razvojni programi« je bilo v petem javnem razpisu za Savinjsko regijo razpisanih skupaj dobrih 26 mio evrov, potrjenih je bilo 39

projektov. Kljub potrditvi in vključitvi projektov v Izvedbeni načrt RRP Savinjske regije za obdobje 2010–2012 se občina Žalec in občina Dobje s svojima projektoma »Prenova kompleksa Savinove hiše« in »Rekonstrukcija objekta Stara šola« nista prijavi na javni razpis. Sredstva sofinanciranja v petem javnem razpisu tako znašajo slabih 25 milijonov €, v razpis je vključenih 37 projektov (tabela 12). Vrednosti sofinanciranja za peti javni razpis so predvidene, ker vse občine še niso sklenile pogodb s SVLR. Tako bo, vključno z ostankom neporabljene kvote, Savinjski regiji ostalo razpoložljivih sredstev za naslednji javni razpis približno 13 mio € (tabela 8).

Tabela 11 kaže, da so bili projekti prvih štirih javnih razpisov v večini usmerjeni v področje prometne in okoljske infrastrukture. Potrebe lokalnega prebivalstva se, žal še vedno, v večini kažejo v neurejenosti komunalne infrastrukture, ki je zagotovo neke vrste pogoj za uspešen razvoj regije, iz projektov pa ni zaznati kompleksnejšega razvoja na ravni celotne Savinjske regije.

V petem javnem razpisu so že v razpisni dokumentaciji vidne bistvene spremembe v primerjavi s predhodnimi razpisi. Nepovratna sredstva tega javnega razpisa so namenjena za sofinanciranje operacij na naslednjih vsebinskih področjih (SVLR, 2010, str. 1): »Ekonomska in izobraževalna infrastruktura, okoljska infrastruktura, razvoj urbanih naselij, javna infrastruktura v območjih s posebnimi varstvenimi režimi in v turističnih območjih ter socialna infrastruktura«.

V zadnjem javnem razpisu tako ni mogoče prijaviti projekta z vsebinskega področja prometne infrastrukture, ki je npr. v četrtem javnem razpisu (Ur.l. RS, št. 79/2008, 1.8.2008), bila pod točko 1B in se glasi: »Prometna infrastruktura (lokalne ceste s pripadajočo prometno infrastrukturo in investicije v posamezno lokalno prometno infrastrukturo npr. mostovi, nadvozi, podvozi) in investicije v pristanišča na sladkih vodah, vključno s privezi za vodna plovila za potrebe lokalnega potniškega in turističnega prometa.« Tako so želeli prekiniti množične izgradnje in rekonstrukcije lokalnih cest, za katere so tako ali tako dolžne skrbeti samoupravne lokalne skupnosti.

Prav tako so z novim razpisom omejili prijavo z vsebinskega področja okoljske infrastrukture. Množično so se namreč gradili novi vodovodi oziroma posodabljali stari. V četrtem javnem razpisu (Ur.l. RS, št. 79/2008, 1.8.2008) je omenjena vsebina pod točko 2A in se glasi: »Okoljska infrastruktura – vlaganje v oskrbo z vodo in vlaganje v posodobitev obstoječih vodnih sistemov« in »Okoljska infrastruktura – izgradnja rezervnih vodnih virov za manjše vodovodne sisteme – do 49.000 prebivalcev«. Projekti z omenjenih vsebinskih področij po zadnjem javnem razpisu »Javni razpis za sofinanciranje razvojnih nalog subjektov spodbujanja razvoja na regionalni ravni 2009 in priprave izvedbenih načrtov regionalnih razvojnih programov za obdobje »2010–2012« niso upravičeni do prejema evropskih sredstev iz ESRR.

Občine se že nekaj let soočajo s problemom zagotavljanja prostih mest v javnih zavodih za predšolske otroke, katerih ustanoviteljice so lokalne skupnosti – vrtcih. Peti javni

razpis je dokazal, da so se »sestavljavci javnih razpisov« končno začeli ravnati racionalno in se prilagodili aktualnim slovenskim potrebam. V vsebinsko področje socialno varstvena infrastruktura so umestili izgradnjo vrtcev kot nizko-energetskih objektov.

Peti javni razpis je pokazal napredek v vsebinski usmerjenosti operacij v občinah Savinjske regije, kar kaže tudi tabela 12. Sicer je omejil tako zaželeno okoljsko in prometno infrastrukturo, hkrati pa so potrebe pokazale nujnost zagotovitve dodatnih prostih mest v vrtcih. Zato kar šest občin prijavlja projekte za nizko-energetske vrtce. Sedem projektov je usmerjenih v razvoj turizma, od tega so se štiri občine odločile za obnovo starih mestnih jeder. Še vedno so aktualne industrijsko-poslovne cone in dograditev le-teh, saj kljub šestim že izvedenim operacijam izgraditve industrijsko-poslovnih con, občine načrtujejo v okviru petega javnega razpisa, še pet novih.

19 operacij je še vedno usmerjenih v okoljsko infrastrukturo, vendar gre po naših trditvah tudi tukaj za preobrat, saj smo po mikroanalizi projektov ugotovili, da so le-te v večini usmerjene v zagotavljanje ureditve kanalizacijskih sistemov s čistilnimi napravami. En sam projekt je usmerjen v izgradnjo kolesarske steze.

Menimo, da projekti, prijavljeni na peti javni razpis v Savinjski regiji, dokazujejo napredek v vsebinski usmerjenosti operacij v občinah, kar za regijo pomeni dober odziv na očitke Sveta regije glede vsebinske usmeritve projektov v prvih štirih javnih razpisih.

5.3 PRIMERI DOBRIH PRAKS

V okolju, kjer živim, je potekalo kar nekaj projektov, ki so bili sofinancirani iz ESRR v okviru OP krepitve regionalnih razvojnih potencialov. Naključno smo izbrali tri in se za podatke obrnili na občini, ki sta bili nosilci projektov. Preko e-pošte smo kontaktirali z odgovorno osebo na občini Zreče Gregor Kovačič, dipl. inž. grad. (4. 5. 2011) in z odgovorno osebo na občini Vojnik Vesna Poteko, višja svetovalka (3. 5. 2011). Prišli smo do podatkov za spodaj navedene projekte, ki so bili uspešno izvedeni in tako pripomogli k razvoju občin samih ter celotne Savinjske regije.

Vsi navedeni projekti so bili uvrščeni v RRP Savinjske regije za obdobje 2007–2013, OP krepitve regionalnih razvojnih potencialov za obdobje 2007–2013.

»SANACIJA SEKUNDARNE KANALIZACIJE NOVA DOBRAVA 1«

Nosilec projekta: Občina Zreče

Namen in cilj projekta: Osnovni namen investicije je bila sanacija sekundarnega kanalizacijskega sistema v Zrečah na območju opredeljenem kot etapa Nova Dobrava 1 in s tem zagotovitev ustreznih kapacitet kanalizacije glede na potrebe prebivalstva (približno 50 stanovanjskih objektov in 7 večstanovanjskih objektov). Na območju naselja Nova Dobrava 1 je bila izvedena sanacija sekundarnega omrežja v ločen sistem kanalizacije. V ta namen je bilo izvedeno cca 1480 m padavinske kanalizacije in cca 1320 m komunalne

kanalizacije. Obe kanalizaciji se zaključita v skupnem obstoječem jašku mešanega sistema. Sočasno z izvedbo nove ločene kanalizacije je bila izvedena tudi prevezava obstoječih hišnih priključkov na novo zgrajeno kanalizacijo.

Vrednost operacije: vrednost celotne investicije je znašala 600.000,00 €, od tega sofinancirana sredstva iz ESRR v višini 415.456,00 €, razliko je financirala občina Zreče iz proračuna.

Operacija je bila uspešno zaključena septembra 2010.

»POSODOBITEV VODOVODNEGA SISTEMA VOJNIK – TOMAŽ, MALE DOLE«

Nosilec projekta: Občina Vojnik

Namen in cilj projekta: Osnovni namen in cilj projekta je bil posodobiti vodovodni sistem in s tem zagotoviti porabnikom pitne vode na območju Tomaža, Malih Dol, Jankove, Črešnjevca in Bezovice kvalitetno pitno vodo, ki bo zadostila potrebam tudi v sušnem obdobju leta, hkrati pa dvigniti nivo vodooskrbe na tehnični nivo v skladu z veljavno zakonodajo in predpisi.

Učinek investicije je posodobitev vodovodnega sistema Vojnik – Tomaž, Male Dole v dolžini 9.913 m ter oskrba približno 500 prebivalcev tega območja s kvalitetnejšim in varnejšim vodovodnim sistemom. Projekt ima velik pomen za prebivalstvo omenjenega območja, prav tako pa tudi posreden vpliv na ohranjanje poseljenosti podeželja ter razvoj dejavnosti ekološkega kmetijstva, turizma in ostalih dejavnosti na kmetijah.

Vrednost operacije: Vrednost celotne investicije je znašala 1.370.619,00 €. Občina je podpisala pogodbo o sofinanciranju operacije s SVLR, katere vrednost je znašala 424.809,00 € in bila v celoti tudi realizirana. Razliko je krila občina Vojnik iz proračuna. Operacija je bila zaključena v letu 2010.

»REKONSTRUKCIJA VOZIŠČA FRANKOLOVO – ČREŠNJICE – ŽIČE«

Nosilec projekta: Občina Vojnik

Namen in cilj projekta: Osnovni namen je bila obnova 1.2 km in izgradnja 0.9 km cest, ki je vzpostavila prometno dostopnost prebivalcem, gospodarskim družbam, samostojnim podjetnikom do regionalne ceste Slovenske Konjice–Celje in dostopnost do naravne ter kulturne dediščine (Črešnjice, Žiče...). Investicija predstavlja tudi pozitiven vpliv na okolje – rekonstrukcija vozišča je zajemala asfaltno preplastitev odsekov makadama; tako s prometom po investiciji ni več onesnaževanja okolja s prahom. Z nemotenim prometom brez zastojev se je znižalo tudi onesnaževanje zraka z izpušnimi plini. Lokalna cesta Frankolovo–Črešnjice– Žiče po investiciji zagotavlja nemoten potek prometa in s tem znižuje stroške goriva za uporabnike ter omogoča pregleden dostop in izstop na regionalno cesto Celje– Slovenske Konjice.

Vrednost operacije: Vrednost celotne investicije je znašala 937.202,00 €, od tega so bila sofinancirana sredstva v višini 523.761,00,00 €, razliko je financirala občina Vojnik iz proračuna.

Operacija je bila zaključena v letu 2010.

Kljub temu, da so bili opisani projekti uspešno izvedeni, sta odgovorni osebi na občinah izpostavili težave, s katerimi se srečujejo tako vodje projektov kot tudi občine, predvsem manjše. Namreč, ko gre za vodenje projektov iz proračunskih sredstev, je posebej pomembno, da se investicije izvajajo skladno s strategijami razvoja na posameznih področjih, predvsem na projektih, ki so povezani z razvojnimi programi regij in projektih, ki so vezani na sofinanciranje iz sredstev EU. V manjših občinah, kakršni sta Zreče in Vojnik, prihaja do težav pri oblikovanju timov za večje projekte, zato bo v prihodnje potrebnih več finančnih sredstev za vključevanje zunanjih članov v tim. Vse večje so tudi potrebe po strokovno usposobljenih in večjih managerjih, ki bodo vodili projektne time. Problem za manjše občine predstavlja tudi dejstvo, da mora občina sredstva EU za plačilo računov najprej zagotoviti sama in šele po uspešni izvedbi projekta so le-ta nakazana na račun občine.

5.4 POTRDITEV HIPOTEZ

Prvo hipotezo, ki pravi, da se razvoj Savinjske regije pospešuje z uporabo kohezijskih sredstev EU, lahko potrdimo. Po zakonsko predpisani metodologiji so vsi projekti v skladu z RRP Savinjske regije 2007–2013 in izkazujejo regionalni pomen za zagotovitev vsaj enega od razvojnih ciljev v Savinjski regiji. Hkrati je ostanek sredstev, ki se po regijah deli po kvotah, v Savinjski regiji minimalen. Občine so se dobro uskladile med seboj in tako je za naslednji razpis Savinjski regiji ostalo le cca 13 mio evrov, kar je približno 15% celotne kvote.

Druga hipoteza pravi, da so pogoji petega javnega razpisa občine prisilili, da projekte sofinanciranja usmerijo na druga vsebinska področja (ne le prometno in komunalno). Tudi to hipotezo lahko v celoti potrdimo. Res so projekti, sofinancirani v prvih štirih razpisih, v večini usmerjeni v komunalno in prometno infrastrukturo. V drugem razpisu sicer pride do izraza tudi turistična infrastruktura. Glede na ugotovitve, do katerih smo prišli na podlagi anketnega vprašalnika in s strani vodje projektov na RASR d.o.o., lahko rečemo, da se je tudi s pomočjo usmeritve organa upravljanja in delno spremembo razpisanih vsebinskih področij projektov za peti javni razpis, sprožila pozitivna reakcija. Občine so se usmerile v reševanje aktualne problematike prostih mest v vrtcih, z izgradnjo nizko-energetskih vrtcev. Projekte so usmerile tudi na področje varovanja okolja – v gradnjo samostojnih čistilnih naprav in priklopov na javne kanalizacije, katere bi morale biti (Pravilnik o odvajanju in čiščenju odpadne in padavinske vode, čl. 4) vgrajene predvidoma do leta 2017. Napredek je viden tudi v številu operacij usmerjenih v obnovo starih mestnih jeder.

6 ZAKLJUČEK

Kohezijska politika je skupek razvojnih aktivnosti, programov in ukrepov države, lokalnih skupnosti in drugih nosilcev organiziranih interesov na regionalni ravni, koordiniranih in sofinanciranih s strani EU in namenjenih doseganju razvojnih ciljev ob upoštevanju skladnega regionalnega razvoja. Temelji na finančni solidarnosti med državami, njen osnovni cilj je zmanjševanje gospodarskih in socialnih neenakosti med različnimi regijami v Skupnosti. Njeni začetki segajo v leto 1957, ko je bila s podpisom Rimske pogodbe ustanovljena EGS. Slovenija je z vstopom v EU, poleg lažjega dostopa na nove trge in možnosti krepitve mednarodnega sodelovanja, dobila tudi pravico do črpanja kohezijskih sredstev EU preko instrumentov regionalne politike. Dostop do teh sredstev za Slovenijo pomeni nov instrument za spodbujanje gospodarske rasti in zaposlovanja, za podjetja in ostale možne prejemnike pa dodaten vir sofinanciranja projektov. Poleg višine kohezijskih sredstev je pomemben tudi način njihove porabe. Usmerjena morajo biti v projekte, ki resnično prispevajo h krepitvi regionalnega razvoja. Vsebine, ki jim je Slovenija za obdobje 2004–2006 namenila sredstva iz strukturnih skladov, je opredelila v EPD. Za obdobje 2007–2013 pa je za izvajanje kohezijske politike pripravila dva strateška dokumenta. Na prvi ravni NSRO 2007–2013, v katerem je opredeljena generalna strategija Slovenije za doseganje hitrejše konvergence. Na drugi ravni se pripravijo OP, ki imajo v obdobju 2007–2013 enako funkcijo, kot so jo imeli EPD v obdobju 2004–2006.

Koncentracija gospodarskih dejavnosti in prebivalstva le na nekaterih območjih v Sloveniji sta v preteklosti povzročila različne pogoje za življenje in delo. Problemi se pojavljajo zlasti v kohezijski regiji Vzhodna Slovenija, nekoliko manj so prisotni v kohezijski regiji Zahodna Slovenija. Pri usmerjanju sredstev v manj razvita območja uporablja regionalna politika sintezni kazalec, indeks razvojne ogroženosti, ki se izračunava za 12 razvojnih regij (NUTS-3) in obe kohezijski regiji. Glede na indeks razvojne ogroženosti so v precej boljšem položaju regije znotraj Zahodne Slovenije, kjer posebej izstopa Osrednjeslovenska razvojna regija. Na področju Vzhodne Slovenije so vrednosti indeksa razvojne ogroženosti precej višje; najvišja je v Pomurski regiji. V Sloveniji se razvojne razlike med regijami tudi sicer povečujejo, kar je eden izmed temeljnih razlogov za ustanovitev pokrajin. Pokrajine bodo pripomogle k uspešnejšemu kandidiranju Slovenije za sredstva EU za spodbujanje skladnega regionalnega razvoja. S pokrajinami bo mogoča vključitev Slovenije v morebitne evroregije, naj bi tudi zagotavljale enakomernejši regionalni razvoj Slovenije, saj naj bi se nanje prenesel pomemben del ekonomske moči in odgovornosti za lasten razvoj. Razvojna politika v Sloveniji potrebuje regionalno izvajanje, kajti Slovenija potrebuje razvoj po meri svojih regij. Vizija regionalnega razvoja v Sloveniji v programskem obdobju 2007–2013 je skladen razvoj z uravnoteženimi gospodarskimi, socialnimi in okoljskimi vidiki v vseh slovenskih regijah, kar bo zagotovilo visoko življenjsko raven in kakovost zdravja in bivanjskega okolja vseh prebivalcev Slovenije.

Savinjska regija leži na Vzhodu Slovenije in je po velikosti tretja v državi. Po gostoti poseljenosti je na četrtem mestu med slovenskimi regijami; ima nadpovprečno gostoto

poselitve. Podjetja Savinjske regije predstavljajo dobro desetino vseh slovenskih podjetij in ustvarijo dobro desetino prihodkov vseh podjetij v državi. Nadpovprečno število študentov na 1.000 prebivalcev in visok delež študentov med prebivalci starimi od 19 do 26 let pomeni za regijo pomemben izobrazbeni potencial. Savinjska regija se po indeksu ustvarjalnosti uvršča v slovensko povprečje. Na to mesto jo postavlja nadpovprečna vrednost indeksa tolerantnosti, sredinska vrednost indeksa talenta in podpovprečna vrednost indeksa tehnologije. Savinjsko statistično Regijo sestavlja 31 občin, ki so ustanovile RASR d.o.o., ki je bila 1. 8. 2010 potrjena s strani SVLR kot subjekt spodbujanja regionalnega razvoja za Savinjsko regijo. RASR d.o.o. skupaj z občinami pripravlja predloge razvoja v regiji. Regija si je že v RRP 2001–2006 kakor tudi v RRP 2007–2013 zastavila kot prioriteten cilj oblikovanje ekonomsko uspešne ter ljudem in okolju prijazne Savinjske regije v »Evropi regij«.

RRP se, po Uredbi o regionalnih razvojnih programih, izvaja z izvedbenim načrtom. Za obdobje 2007–2013 je Savinjska regija v skladu z RRP Savinjske regije 2007–2013, pripravila tri izvedbene načrte. Dokumenti vsebujejo projekte, potrjene s strani Sveta regije, ki so izpolnjevali kriterije za prijavo na Javne razpise v okviru OP krepitve regionalnih razvojnih potencialov, razvojne prioritete »Razvoj regij«, prednostne usmeritve »Regionalni razvojni programi«. Projekti vsebovani v izvedbenih načrtih za obdobje 2007–2009 in 2008–2010 so bili usmerjeni predvsem v področje prometne in ekonomske infrastrukture. Zaradi spremenjene metodologije izbora projektov in kriterijev, ki jih vključujejo na prioriteten listo za vključitev v izvedbeni načrt RRP, so projekti v izvedbenem načrtu 2010–2012 usmerjeni v druga vsebinska področja. Predvsem v področje socialno varstvene infrastrukture in spodbujanje razvoja turizma ter tudi okoljske infrastrukture (gre zlasti za zagotavljanje ureditve kanalizacijskih sistemov s čistilnimi napravami). Razpoložljiva kvota za sofinanciranje prioriteten projektov iz ESRR za Savinjsko regijo za obdobje 2007–2013 je znašala dobrih 83 mio €. V prvih štirih javnih razpisih je bilo izvedenih 64 projektov v skupni vrednosti sofinanciranja dobrih 44 mio €. V petem javnem razpisu je v okviru prednostne usmeritve »Regionalni razvojni programi« za Savinjsko regijo razpisanih dobrih 26 mio €. V razpis je vključenih 37 projektov v vrednosti sofinanciranja dobrih 25 mio €. Savinjski regiji tako, vključno z ostankom neporabljene kvote, ostaja razpoložljivih sredstev za naslednji javni razpis dobrih 13 mio €, kar je približno 15 % celotne regijske kvote za obdobje 2007–2013. Slednje kaže na dobro organiziranost občin Savinjske regije, ki preko mrežnega delovanja Območnih razvojnih partnerstev, uspešno črpajo sredstva ESRR in s tem prispevajo k razvoju regije.

LITERATURA IN VIRI

1. ARMSTRONG, Harvey, TAYLOR, Jim (2000). *Regional economics and policy*. Oxford: Blackwell.
2. BUČAR, Maja, KARNAR, Primož, CIRAJ, Anja Marija, KAJNČ, Sabina (2007). *Strukturni skladi v Sloveniji – zadostno izkoriščen vir?*. Fakulteta za družbene vede, Ljubljana.
3. HAČEK, Miro(2003a). *Odnos med državo in lokalno samoupravo v Sloveniji*. V globalizacija in državna uprava, ur. Marjan Brezovšek in Miro Haček. Fakulteta za upravo, Ljubljana.
4. HAČEK, Miro (2003b). *Regionalizacija Slovenije ob vstopanju in po vstopu v Evropsko unijo*. Mirovni inštitut, Ljubljana.
5. HALPIN, Cormac (1996). *Structural Funds: Success or Failure?* Dostopno 15. 2. 2011 na:
<file:///C:/Users/NOTESNIK/AppData/Local/Temp/1996-14-1.html>.
6. KEZUNOVIĆ, Maja (2003). *Slovenija in Evropska Unija – o pogajanjih in njihovih posledicah*. Urad Vlade Republike Slovenije za informiranje, Ljubljana.
7. MADUREIRA, Ana Mafalda, NILSON, Jan-Eveert & Gheorghe, Victor (2007). *Structural funds as instrument to promote innovation*. Vinnova.
8. MRAK, Mojmir, MRAK, Maruša, RANT, Vasja (2004). *Kohezijska politika Evropske unije*. Samozaložba, Ljubljana.
9. MRAK, Mojmir in WOSTNER, Peter (2005). *Absorpcijska sposobnost Republike Slovenije za črpanje sredstev EU*. IB revija 3: 4 – 21)
10. MULEC, Breda (2008). *Kohezijska politika Evropske unije in problemi njene implementacije s posebnim poudarkom na Republiki Sloveniji in državah jugovzhodne Evrope*. Založba Koščak, Ljubljana.
11. PEČAR, Janja (2002). *Regionalni vidiki razvoja Slovenije in poslovanje gospodarskih družb v letu 2001*: Delovni zvezek 7/2002. Urad RS za makroekonomske analize in razvoj, Ljubljana.
12. POŽUN, Nataša (2007). *Ekonomski in socialni razvoj Savinjske regije*. Diplomsko delo. Univerza v Ljubljani, Ekonomska fakulteta. Ljubljana. Dostopno 27. 3. 2011 na : http://www.cek.ef.uni-lj.si/u_diplome/pozun2994.pdf
13. Regionalna razvojna agencija - RRA Celje (2006). *Regionalni razvojni program Savinjske regije 2007-2013*. Dosegljivo 20. 2. 2011 na:
http://www.rasr.si/pdf/rp_savinjske_regije_2007_2013.pdf
14. SVLR (2008). *Nacionalni strateški referenčni okvir 2007–2013*. DZS, Ljubljana.
15. VLAJ, Stane (2004). *Pokrajina: druga raven lokalne samouprave*. Inštitut za lokalno samoupravo pri Fakulteti za upravo, Ljubljana.
16. VLAJ, Stane (2006). *Lokalna samouprava: Teorija in praksa*. Fakulteta za upravo, Ljubljana.
17. WOSTNER, Peter (2005). *Kako do denarja EU*. GV Založba, Ljubljana.

VIRI:

18. (2002) *Pravilnik o odvajanju in čiščenju komunalne odpadne in padavinske vode*. Ur. list RS št. 105/02. Dostopno 28. 4. 2011 na: <http://www.uradni-list.si/1/content?id=39757>
19. (2005) *Zakon o spodbujanju skladnega regionalnega razvoja (ZSRR-1)*. Ur. list RS št. 93/05. Dostopno 15. 2. 2011 na: <http://www.uradni-list.si/1/objava.jsp?urlid=200593&stevilka=4020>.
20. (2008) Ur. list RS št. 79/2008, 1. 8. 2008. Dostopno 28. 3. 2011 na: <http://193.95.206.152/ul/razpisi/r2008079.pdf>
21. (2011) *Zakon o spodbujanju skladnega regionalnega razvoja (ZSRR-2)*. Ur. list RS št. 20/2011 z dne 18. 3. 2011. Dostopno 29. 3. 2011 na: <http://www.uradni-list.si/1/content?id=102704>.
22. (2011) *Uredba o spodbujanju skladnega regionalnega razvoja*. Ur. list RS št. 24/2011, 1. 4. 2011. Dostopno 3. 5. 2011 na: <http://www.uradni-list.si/1/content?id=102988>
23. (1999) Svet Evrope. Uredbe (ES) št. 1784/1999.
24. (2000) *Uredba o standardni klasifikaciji teritorialnih enot*. Ur. list RS št. 28/2000 z dne 30. 3. 2000. Dostopno 18. 2. 2011 na: <http://www.uradni-list.si/1/objava.jsp?urlid=200028&stevilka=1268>.
25. Agencija Republike Slovenije za javnopravne evidence in storitve, Izpostava Celje (2010). *Rezultati poslovanja gospodarskih družb na območju Savinjske statistične regije v letu 2009*. Dostopno 13. 3. 2011 na: http://www.ajpes.si/doc/LP/Informacije/PoStatRegijah/04_Savinjska_regija_Informacija_LP_GD_2009.pdf.
26. Razvojna agencija Savinjske regije – RASR (2011). Dostopno 19. 3. 2011 na: http://www.rasr.si/savinjska_regija/pred_uvod.html.
27. Ministrstvo za gospodarstvo, Agencija RS za regionalni razvoj (2001). *Strategija regionalnega razvoja Slovenije*. Dostopno 15. 2. 2011 na: <http://www.rra-posavje.si/files/File/strategija%20reg.%20razvoja.pdf>.
28. Statistični urad RS (2007). *Slovenske regije v številkah 2007*. Dostopno 30. 4. 2011 na: http://www.stat.si/doc/pub/slovenske_regije_2007-koncna.pdf
29. Statistični urad RS (2011a). Dostopno 27. 4. 2011 na: <http://stat.monolit.si/?lang=sl>
30. Statistični urad RS (2011b). *Slovenske regije v številkah 2011*. Dostopno 27. 4. 2011 na: <http://www.stat.si/doc/pub/REGIJE-2011-INTERNET.pdf>
31. SVLR (2007). *Izvedbeni načrt RRP Savinjske regije za obdobje 2007–2009*. Dostopno 25. 4. 2011 na: http://www.rra-celje.si/default.asp?V_DOC_ID=921
32. SVLR (2008a). *Izvedbeni načrt RRP Savinjske razvojne regije 2007–2013. II. del obdobje 2008–2010*. Dostopno 25. 4. 2011 na: <http://www.rra-celje.si/files/IZVEDBENI%20NA%20C4%8CRT%20RRP%202008-2010.pdf>

33. SVLR (2010). *Javni poziv za predložitev vlog za sofinanciranje operacij iz naslova prednostne usmeritve »Regionalni razvojni programi« razvojne prioritete »Razvoj regij« operativnega programa krepitve regionalnih razvojnih potencialov 2007–2013 za obdobje 2010–2012.* Dostopno 2. 5. 2011 na: [http://www.svlr.gov.si/fileadmin/svlr.gov.si/pageuploads/KOHEZIJA/5_JP_17_09_2010/JP_2010-2012 - dokumentacija javnega poziva cistopis - objava za na splet 15. 10. 2010.pdf](http://www.svlr.gov.si/fileadmin/svlr.gov.si/pageuploads/KOHEZIJA/5_JP_17_09_2010/JP_2010-2012_-_dokumentacija_javnega_poziva_cistopis_-_objava_za_na_splet_15._10._2010.pdf)
34. SVLR (2011). *Izvedbeni načrt RRP Savinjske razvojne regije za obdobje 2010–2012.* Dostopno 25. 4. 2011 na: http://www.rasr.si/pdf/izvedbeni_nacrt_2010_2012.pdf
35. SVLR (2011a). *Enotni programski dokument 2004–2006.* Dostopno 15. 2. 2011 na: [http://www.svlr.gov.si/si/delovna_podrocja/podrocje_evropske_kohezijske_politike/enotni_programski_dokument_2004_2006/programski_del/.](http://www.svlr.gov.si/si/delovna_podrocja/podrocje_evropske_kohezijske_politike/enotni_programski_dokument_2004_2006/programski_del/)
36. SVLR (2011b). *Področje regionalnega razvoja.* Dostopno 15. 2. 2011 na: [http://www.svlr.gov.si/si/delovna_podrocja/podrocje_regionalnega_razvoja/.](http://www.svlr.gov.si/si/delovna_podrocja/podrocje_regionalnega_razvoja/)
37. SVLR (2011c). *Področje evropske kohezijske politike.* Dostopno 1. 5. 2011 na: http://www.svlr.gov.si/si/delovna_podrocja/podrocje_evropske_kohezijske_politike/
38. SVLR (2011d). *Regionalna politika.* Dostopno 15. 2. 2011 na: http://www.svlr.gov.si/si/delovna_podrocja/podrocje_regionalnega_razvoja/regionalna_politika/
39. SVLR (2011e). *Pokrajine.* Dostopno 18. 2. 2011 na: http://www.svlr.gov.si/si/delovna_podrocja/podrocje_lokalne_samouprave/pokrajine/
40. SVLR (2011f). *Predlagana pokrajinska delitev – predlog 12+1.* Dostopno 18. 2. 2011 na: http://www.svlr.gov.si/fileadmin/svlr.gov.si/pageuploads/lok-sam05/pokrajine/pokr-2007/Pokrajine_gradivo_koncno.pdf
41. SVLR (2011g). Dostopno 4. 5. 2011 na: <http://www.svlr.gov.si/nc/si/splosno/cns/novica/article/585/2679/>
42. UMAR (2008). *Poročilo o razvoju.* Dostopno 18. 2. 2011 na: http://www.umar.gov.si/fileadmin/user_upload/publikacije/pr/2008/PoR_08.pdf#5.3
43. Vljaj, Stane (2011). *Uvedba pokrajin in njene posledice.* Dostopno 19. 2. 2011 na: http://www.fu.uni-lj.si/personal/vljaj/reg_politika/019-Vljaj.pdf.

INTERVJU:

44. Mag. Barbara M. Marzidovšek, RASR d.o.o. (Celje, april 2011).

PRILOGE

PRILOGA 1: Anketni vprašalnik

ANKETNI VPRAŠALNIK

Sem Valerija Mikuš, študentka visokošolskega študijskega programa Uprava I. stopnja, na Fakulteti za upravo, Ljubljana. Anketni vprašalnik, ki je pred vami, je sestavni del moje diplomske naloge z naslovom: Črpanje kohezijskih sredstev EU v Sloveniji: Primer Savinjske regije.

Pridobljene podatke bom uporabila izključno v namen analitičnega dela diplomske naloge. Za sodelovanje se vam že vnaprej najlepše zahvaljujem!

1) Občina: _____

2) Koliko operacij, ki se financirajo iz strukturnega sklada za regionalni razvoj:

- je zaključenih: _____
- je v postopku zaključka: _____
- je še v izvedbi: _____

3) Predvidene operacije, ki jih je oziroma jih bo občina pripravljala za prijavo na razpis v okviru operativnega programa Razvoj regij v času med letom 2006– 2011?

Naziv operacije	Vrednost operacije	Vrednost sofinanciranja	Leto prijave	Leto zaključka investicije
1.				
2.				
3.				
4.				
5.				
6.				
7.				
8.				
9.				
10.				

Prosim, da vse vprašalnike vrnete čim prej na e-mail naslov:

valerija.mikus@guest.arnes.si ali na naslov Valerija Mikuš, Cesta na Roglo 11/g, 3214 Zreče.

Hvala za sodelovanje!

PRILOGA 2: Seznam izvajanih projektov v Savinjski regiji sofinanciranih v prvih štirih javnih razpisih

Z. št.	Operacija	Vsebinsko področje	Celotna vrednost projekta (v €)	Pogodbena vrednost s SVRL (v €)
1. JAVNI RAZPIS RRP				
Občina Žalec				
1	Ekomuzej hmeljarstva in pivovarstva Slovenije v Žalcu	SRT	1.964.998,00	1.382.967,00
Občina Kozje				
2	Izgradnja kanalizacije in ČN Kozje	OI	702.048,00	265.156,00
3	Rekonstrukcija LC 181050 Kozje–Vetrnik–Gorjane	PI	613.605,04	423.738,90
			1.315.653,04	688.894,90
Občina Rogaška Slatina				
4	Izgradnja LC obvoznica–center	PI	929.815,00	451.689,00
5	Mrežni podj. inkubator Obsotelja in Kozjanskega	EI	1.435.562,00	1.043.202,00
			2.365.377,00	1.494.891,00
Občina Rogatec				
6	Kanalizacija Rogatec	OI	626.104,82	397.852,00
Občina Šentjur				
7	Rekonstrukcija LC 034010Bukovžlak–Proseniško	PI	1.788.281,99	820.775,00
8	Rekonstrukcija povezovalne ceste med obrtno cono C-10-R in industrijsko cono Šentjur–jug	PI	1.195.969,06	796.457,00
9	Urejanje Zgornjega trga v mestu Šentjur 1. faza	RUO	672.848,57	434.500,00
10	VTC 10: Ločnec–Brezje pri Lekmarju; Dramlje–Pletovarje–Slatina; Donačka gora–Rudijev dom	PI	1.219.898,72	673.128,00
			4.876.998,34	2.724.860,00
Občina Šmarje pri Jelšah				
11	Obnova LC 406230 Belo–Stranje–Pristava	PI	1.386.533,00	763.028,88
12	Poslovne cone v občini Šmarje pri Jelšah	EI	900.000,00	525.000,00
			2.286.533,00	1.288.028,88
Mestna občina Celje				
13	Turistično območje Šmartinsko jezero – izvedba tematskih poti okoli jezera	SRT	2.258.852,00	1.585.811,00

14	Celjski včeraj in jutri: stari Grad	SRT	2.099.374,00	900.000,00
			4.358.226,00	2.485.811,00
Občina Laško				
15	Infrastrukturno urejanje za potrebe turizma – II. faza	SRT	1.057.848,57	355.452,57
16	Vodovod Vrh – Tevče, Reka, Trojno	OI	1.380.435,00	900.459,00
			2.438.283,57	1.255.911,57
Občina Vojnik				
17	Posodobitev vodovodnega sistema Vojnik – Tomaž, Male Dole	OI	1.370.619,00	424.809,00
Občina Slovenske Konjice				
18	Omrežje sekundarne kanalizacije	OI	837.042,00	592.904,00
19	Vodohran Škalce z vodovodnim omrežjem	OI	876.000,47	620.500,00
			1.713.042,47	1.213.404,00
Občina Vitanje				
20	Rekonstrukcija LC 460040 Vitanje–Skomarje–Lukanja	PI	600.000,00	425.000,00
Občina Zreče				
21	Sanacija in dograditev kanalizacijskega sistema v občini Zreče	OI	600.000,00	398.770,00
Občina Nazarje				
22	Industrijsko obrtna cona Prihova	EI	2.355.434,00	667.976,00
Občina Ljubno				
23	Industrijsko poslovna cona Loke – kom. ureditev	EI	1.337.286,31	381.807,00
Mestna občina Velenje				
24	Poslovna cona Rudarski dom – razvojno tehnološko središče	EI	1.018.440,00	790.500,00
Občina Šoštanj				
25	Revitalizacija zgodovinskega središča Šoštanj – Muzej usnjarstva I. faza	SRT	1.411.823,00	513.943,00
SKUPAJ 1. JAVNI RAZPIS RRP			30.638.818,55	16.535.425,35
2. JAVNI RAZPIS RRP				
Občina Polzela				
1	Rekonstrukcija gradu Komenda na Polzeli	SRT	1.598.689,00	545.266,40
Občina Prebold				
2	Mreža lok. cest Spodnje Savinjske doline	PI	4.380.395,00	2.979.578,00
Občina Podčetrtek				
3	VTC 10: Imeno–Virštanj–Verače	PI	805.422,91	574.685,00

Občina Šentjur				
4	Bioregija – regija naravne prednosti	SRT	236.400,00	200.379,00
Občina Vojnik				
5	Obrtno poslovna cona Arclin, kom. Urejanje – II. faza	EI	835.603,00	337.406,83
Mestna občina Celje				
6	Komunalna infrastruktura posl. cone Gaberje jug	EI	2.994.998,00	1.368.844,00
7	Turistična pot Celje – Šmartinsko jezero	SRT	1.106.687,00	578.212,00
			4.101.685,00	1.947.056,00
Občina Dobrna				
8	Posodobitev vodovodnega sistema Dobrna	OI	820.599,20	452.824,00
Občina Šmartno ob Paki				
9	Center za mladinski turizem	SRT	645.000,00	324.646,00
Mestna občina Velenje				
10	Prenova in oživitev mestnega jedra – vila Bianca	SRT	1.449.718,00	755.435,00
Občina Šoštanj				
11	Prenova in obnovitev vile Mayer in vrta	SRT	Odstop od pogodbe	
Občina Luče				
12	Rekonstrukcija LC med turističnimi ponudniki	PI	873.058,19	514.202,00
Občina Mozirje				
13	Trško jedro Mozirje	OI	844.023,00	509.515,00
Občina Solčava				
14	Turistična infrastruktura Solčavsko	SRT	816.215,00	575.533,00
SKUPAJ 2. JAVNI RAZPIS RRP			17.406.808,30	9.716.526,23
SKUPAJ 1. IN 2. JAVNI RAZPIS RRP			48.045.626,85	26.251.951,58
3. JAVNI RAZPIS RRP				
Občina Polzela				
1	Grad Komenda – II. faza	SRT	661.838,00	438.208,00
Občina Prebold				
2	Mreža LC Spodnje Savinjske doline – II. faza	PI	4.361.462,00	3.025.889,00
Občina Kozje				
3	Poslovna cona Kozje	EI	1.324.995,00	426.333,00
Občina Podčetrtek				
4	Ureditev LC 317080 Podčetrtek-Olimlje	PI	593.183,23	432.083,00
Občina Rogaška Slatina				
5	Izgradnja LC : G2 – območje zdravilišča	PI	2.063.378,00	1.004.994,00
Občina Šentjur				

6	Rekonstrukcija LC396050: Slatina–Lutrje–Ponkvica	PI	1.875.204,34	1.169.903,00
7	Rekonstrukcija LC 396080: Gorica–Drobinsko	PI	999.905,00	708.266,00
			2.875.109,34	1.878.169,00
Občina Šmarje pri Jelšah				
8	Cesta Kolodvorska–Dvor–Grajski log	PI	680.904,00	316.290,00
9	Izgradnja muzeja baroka v občini Šmarje pri Jelšah	SRT	748.934,00	344.895,00
10	Obnova LC 406230: Belo–Pristava – III. etapa	PI	760.900,00	369.370,00
			2.190.738,00	1.030.555,00
Mestna občina Celje				
1	Izgradnja Bežigrajske ceste v Celju	PI	3.864.589,00	2.436.185,00
12	Odvajanje odpadnih voda Šmartinsko j. – vzhod	OI	1.464.564,00	698.466,00
			5.329.153,00	3.134.651,00
Občina Laško				
13	Ureditev kanalizacije Laško in Rimske Toplice	OI	1.267.728,00	882.825,00
Občina Vojnik				
14	Rekonstrukcija vozišča Frankolovo–Črešnjice–Žiče	PI	937.202,00	523.761,00
Občina Dobrna				
15	Rekonstrukcija LC464161: Dobrna–Hudičev graben–Krištaje	PI	755.412,00	404.566,00
Občina Slovenske Konjice				
16	Vila Bianca faza II	OI	1.319.687,00	934.777,00
Občina Vitanje				
17	Izgradnja kanalizacije Vitanje	OI	617.269,00	133.539,00
Občina Zreče				
18	Sanacija sekundarne kanalizacije N. Dobrava I	OI	600.000,00	415.456,00
Občina Nazarje				
19	Izvedba ureditve centra Nazarje	PI	909.790,00	185.940,00
Občina Luče				
20	Lokalna cesta Rogačnik	PI	638.549,00	336.110,00
Občina Rečica ob Savinji				
21	LC Spodnja Rečica–Pobrežje – I. faza	PI	804.447,00	223.858,00
Mestna občina Velenje				
22	Razširitev PC Rudarski dom	EI	1.149.925,00	833.894,00
23	Vila Bianca faza II	SRT	685.775,00	458.064,00
			1.835.700,00	1.291.958,00

Občina Ljubno				
24	Rekonstrukcija in modernizacija javnih vodovodov	OI	618.712,00	379.385,00
Občina Mozirje				
25	Rekonstrukcija LC Mozirje–Šmihel–Planinska Ravna	PI	933.260,00	661.059,00
Občina Solčava				
26	Cesta Kolodvorska–Dvor–Grajski log	SRT	646.863,00	373.020,00
Občina Rogatec				
27	Gosp. poslopje graščine Strmol–Pristava	SRT	Odstop od pogodbe	
SKUPAJ 3. JAVNI RAZPIS RRP			31.284.475,57	18.117.136,00
4. JAVNI RAZPIS RRP				
Občina Šmartno ob Paki				
1	Oaza mladosti		Odstop od pogodbe	
SKUPAJ 3. IN 4. JAVNI RAZPIS RRP			31.284.475,75	18.117.136,00
SKUPAJ 1., 2., 3. in 4. JR RRP			79.330.102,42	44.369.087,58

Legenda: OI – okoljska infrastruktura; PI – prometna infrastruktura; EI – ekonomska infrastruktura; RUO – razvoj urbanih območij; SRT – spodbujanje razvoja turizma

Vir: Vrnjeni anketni vprašalniki, intervju

PRILOGA 3: Seznam izvajanih projektov v Savinjski regiji sofinanciranih v petem javnem razpisu

5. JAVNI RAZPIS RRP				
Z. št.	Operacija	Vsebinsko področje	Skupna vrednost projekta (v €)	Predvidena vrednost sofinanciranja (v €)
Občina Kozje				
1	Poslovno obrtna cona Kozje – 1. faza	EI	863.467,00	581.129,00
Občina Podčetrtek				
2	Izgradnja kolesarske steze v občini Podčetrtek, etapi Pristava pri Mestinju–Vonarje	SRT	685.400,00	456.759,00
Občina Rogaška Slatina				
3	Kulturno turistično središče Rog. Slatina	SRT	2.020.000,00	1.384.486,00
Občina Rogatec				
4	Gospodarsko poslopje graščine Strmol–Pristava	EI	938.523,00	791.880,00
Občina Šentjur				
5	Industrijska cona Šentjur–jug 2	EI	1.198.200,00	848.725,00
6	Dograditev kapacitet JZ Vrtec Šentjur	SVI	1.192.400,00	703.844,00
7	Dograditev kanalizacijskega omrežja na čistilno napravo Šentjur	OI	1.199.700,00	849.788,00
8	Sonaravna sanacija črnih odlagališč – ODPADE	OI	0	0
			3.590.300,00	2.402.357,00
Občina Šmarje pri Jelšah				
9	Izgradnja nizko-energetskega otroškega vrtca	SVI	1.597.370,00	936.581,00
10	Izgradnja poslovne cone Mestinje–Bohor IV. faza	EI	640.000,00	544.000,00
			2.237.370,00	1.480.581,00
Občina Slovenske Konjice				
11	Celovita ureditev starega trga s parkom	SRT	1.348.836,00	884.283,00
Občina Zreče				
12	Kanalizacija Nova Dobrava 2	OI	1.357.624,00	708.333,00
13	Kanalizacija Nova Dobrava 3	OI	1.021.480,00	450.209,00
			2.379.104,00	1.158.542,00
Občina Braslovče				
14	Sekundarna kanalizacija Braslovče	OI	1.035.947,00	621.395,00
Občina Polzela				

15	Sekundarna kanalizacija Polzela	OI	2.516.489,00	603.736,00
Občina Prebold				
16	Varovanje povodja v občini	OI	1.121.229,00	565.078,00
Občina Tabor				
17	Odvajanje in čiščenje odpadnih voda v občini tabor	OI	802.300,00	246.744,00
Občina Vransko				
18	Čiščenje odpadnih voda vzh. dela občine	OI	658.800	393.264,00
Občina Žalec				
19	Sek. kanalizacija in obnova vodovoda v občini Žalec, naselje Šempeter II. faza	OI	923.626,00	706.574,00
20	Sek. kanalizacija in obnova vodovoda v občini Žalec, naselje Petrovče	OI	1.031.993,00	766.678,00
			1.955.619,00	1.473.252,00
Mestna občina Velenje				
21	Urbani doživljajski park	SRT	1.085.714,00	760.000,00
22	Izgradnja nizko-energetskega vrtca Vrtiljak I	SVI	1.295.484,00	526.779,00
			2.381.198,00	1.286.779,00
Občina Šoštanj				
23	Kanalizacija Lokovica iz MČN	OI	1.541.000,00	699.785,00
Občina Nazarje				
24	Industrijsko obrtna cona Prihova – razširitev	EI	810.903,00	403.976,00
Občina Mozirje				
25	Obnova sekundarne kanalizacije – Mozirje jug	OI	610.000,00	379.432,00
Občina rečica ob Savinji				
26	Dopolnilno kanalizacijsko omrežje Varpolje–Sp. Rečica	OI	1.466.500,00	308.521,00
Občina Ljubno				
27	Kanalizacija naselja Radmirje	OI	1.000.000,00	431.606,00
Občina Luče				
28	Preko pet mostov	OI	620.000,00	439.167,00
Občina Solčava				
29	Harmonija treh dolin	SRT	182.100,00	127.500,00
Občina Gornji Grad				
30	Kanalizacija Bočna	OI	1.364.570,00	955.239,00
Mestna občina Celje				
31	Obnova dela starega mestnega jedra v Celju	SRT	3.020.756,00	2.525.143,00
Občina Dobrna				
32	Vrtec Dobrna	SVI	2.153.781,00	817.543,00
Občina Laško				
33	Obnova starega mestnega jedra Laško	SRT	835.000,00	594.443,00

34	Vodovod Vrh–Radoblje–Globoko	OI	1.050.527,00	700.000,00
			1.885.527,00	1.294.443,00
Občina Štore				
35	Rekonstrukcija in prizidek vrtca Lipa v Štorah	SVI	1.301.305,00	1.085.672,00
Občina Vojnik				
36	Izgradnja nizko- energetskega vrtca Vojnik	SVI	1.731.865,00	807.491,00
37	Čistilna naprava in kanalizacija Frankolovo	OI	730.000,00	282.566,00
			2.461.865,00	1.090.057,00
SKUPAJ 5. JAVNI RAZPIS			42.952.889,00	24.888.349,00

Legenda: OI – okoljska infrastruktura; EI – ekonomska infrastruktura; SRT – spodbujanje razvoja turizma; SVI – socialno varstvena infrastruktura

Vir: Vrnjeni anketni vprašalniki, intervju